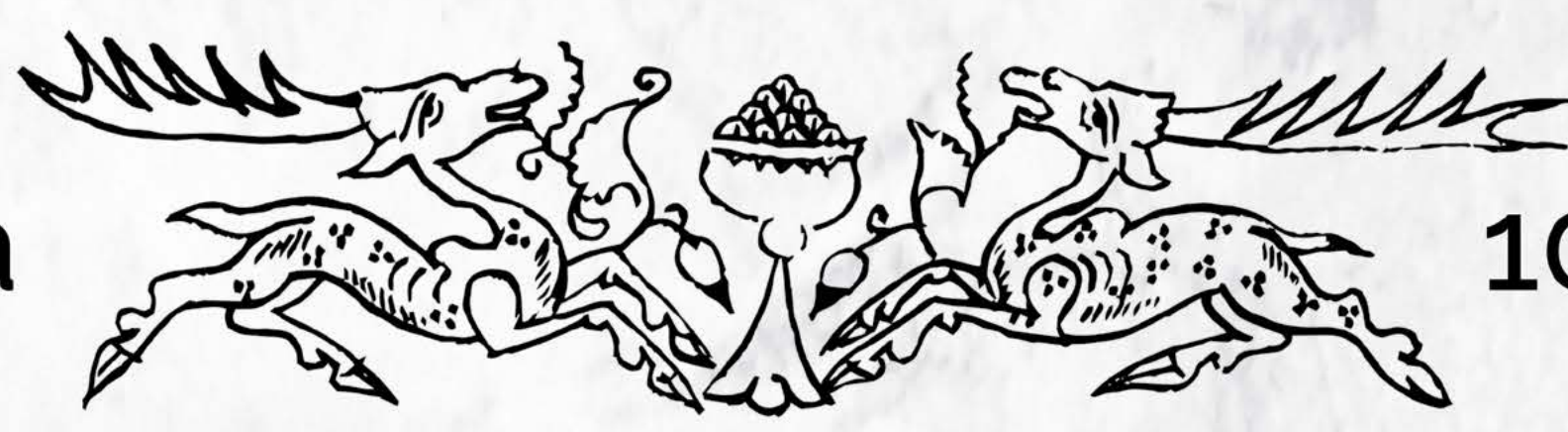

MAGYARÖRMÉNY TUDÁSTÁR

Jelen dokumentumot a Magyarörmény Tudástár ingyenes digitális könyvtárból töltötték le. A pontos felhasználási jogokat kérjük nézze meg a honlapon!

www.MagyarormenyTudastar.hu

Előadóművészek

Az előadóművészet mélysége számos örményt megérintett, mind színházi vagy filmes és televíziós területen. Sok örmény származású művész adott elő, és írt szindarabokat, filmes történeteket, hangjátékokat vagy kabarészámoikat, hogy megrikassa, megnevettesse és elgondolkoztassa közönségét.

Csiky Gergely

1842 – 1891

- Anyai ágon örmény, anyja neve Verzár (eredetileg Stefanian) Helena.
- Magyar drámaíró, műfordító, a Kisfaludy Társaság másodtitkára, a Magyar Tudományos Akadémia levelező tagja.
- 8. osztályos tanulóként már 12 költeménye jelent meg a *Zsenge Mutatványokban*.
- 23 évesen pappá szentelték, majd mikor püspökének nem tetszett írói és színházi tevékenysége, 1880-ban kilépett az egyházi rendből.
- Kora egyik legtermékenyebb drámaírója volt, összesen 35 szindarabot írt és további 39 színművet fordított görög, német, francia és angol íróktól.
- Művei a Nemzeti Színház műsorának legfőbb támaszai lettek és a vidéki színházak műsorát is gazdagították.
- A Nemzeti Színház dramaturgia és a Színiakadémia tanára volt.

Nevét viseli a kaposvári Csiky Gergely Színház.

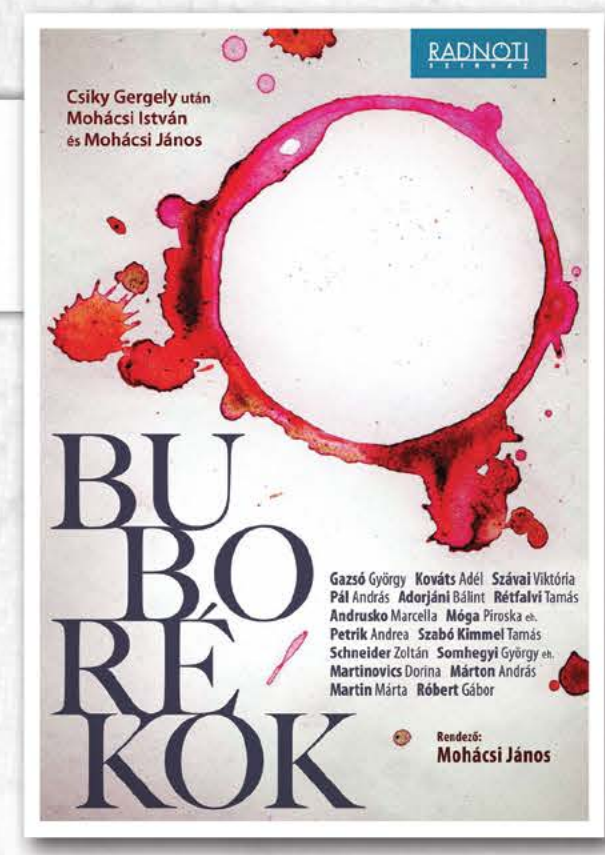
Mály Gerő

1884 – 1952

- Született kissármási Mály Gergely Árpád. Gajzágó felmenőn keresztül örmény.
- Színművész, komikus.
- Tíz évig volt vándorszínész, 1913-ban játszott először Budapesten a Vígszínházban, innentől számos színházban folyamatosan dolgozott.
- 1913-ban szerepelt először filmben, 75 néma és hangosfilmben vett részt.
- Karakter szerepeket játszott, egyetlen főszerepe sem volt filmben. Emlékezetes szerepe a *Légy jó mindhalálig* című filmben a pedellus, a *Három csengő*-ben az inas és a *Kátyi*-ban a befutott színész inasa.
- A második világháború alatt átélt borzalmak hatására 1946-ban elhagyta az országot és az Egyesült Államokba emigrált, ahol egy New York-i magyar étteremben dolgozott, és szegényen halt meg.

Tolnay Klári és Ráday Imre mellett a *A hölgy egy küssé bogaras c. filmben (1938)*Kabos, Páger és Turay Ida mellett a *Rozmaring c. filmben (1938)*

Színművei plakátjai

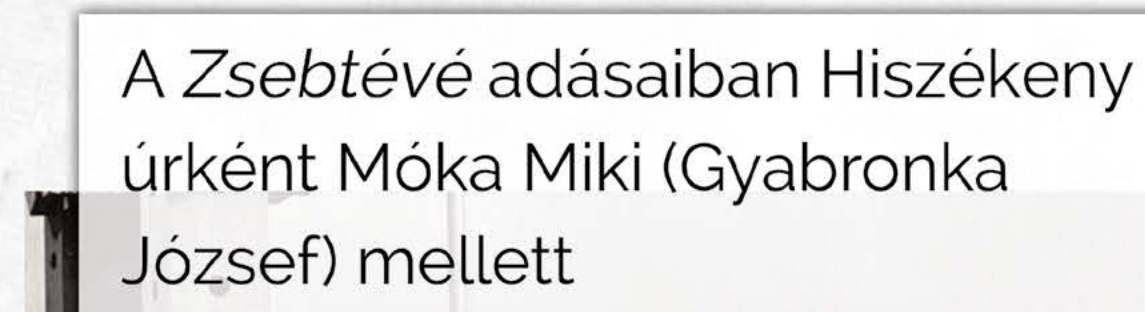
Szuhay Balázs

1935 – 2001

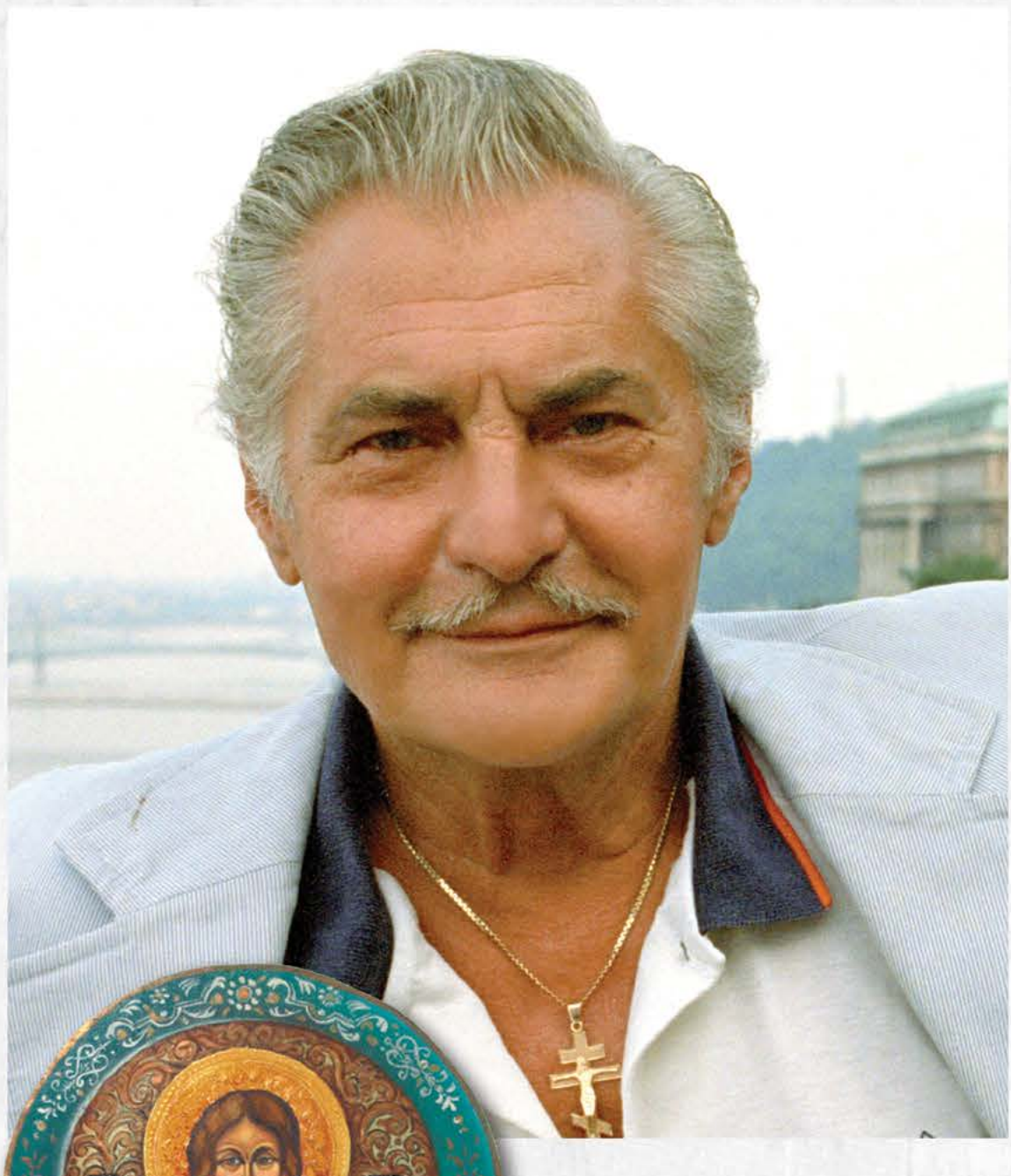
- Született verbói Szluha Balázs Benedek, Issekutz családi felmenői révén örmény.
- Színész, szinkronszínész, kabarészerző, humorista, parodista.
- Kabarédarabokat és vígjátékokat írt. Villámtréfáit, jeleneteit többnyire maga írta. Kiváló parodista volt.
- Tévéfilmekben forgatókönyvíróként is közreműködött. Három könyvet írt, *Kiadom magam, Megmondtam százszor...* és *Az én rendszerváltásom* címmel. Rendszeresen publikált a Pest Megyei Hirlapban és a Heti Magyarországon.
- 1998-tól a *Szaabó család* c. rádiós családregény egyik írója volt.
- Emlékezetes televíziós alakítása volt Hiszékeny úr a *Zsebtévé* több mint 30 epizódjában, 1975-85 között.
- Számos magyar és külföldi rajzfilmsorozat figuráihoz kölcsönözte a hangját: szerepelt többek között a *Kukori és Kotkodában*, *Mekk Elekben* és a *Dr. Bubóban*, ő volt a *Foxi Maxi*-sorozat Kandúr Bandijának hangja, haláláig ő szinkronizálta a *Simpson* családban Homer főnökét, Ch. M. Burnst és a *Kacsamesékben* Duft. Számos tévéfilmsorozatot és mozifilmet is szinkronizált, ő volt például Yoda mester magyar hangja a *Csillagok háborúja* V-VI. részében.

„A humor csak akkor ér valamit, ha magas irodalmi igénytel művelik...”

A Zsebtévé adásaiban Hiszékeny úrként Moka Miki (Gyabronka József) mellett

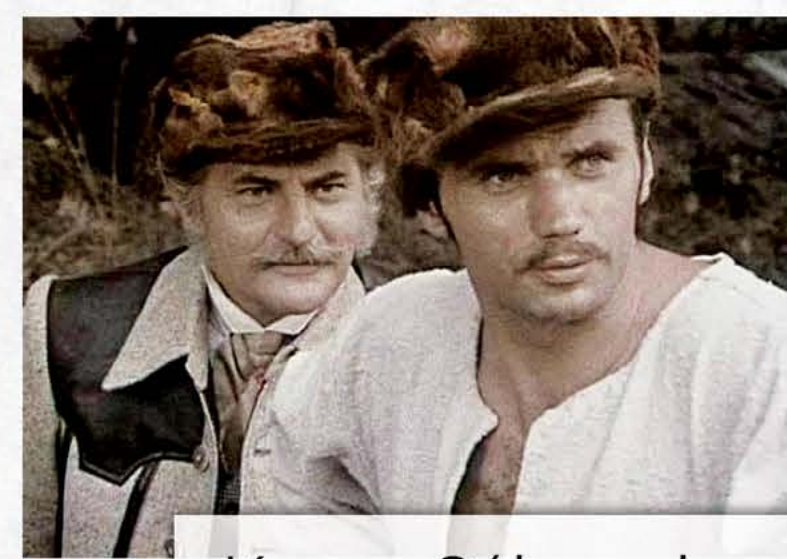
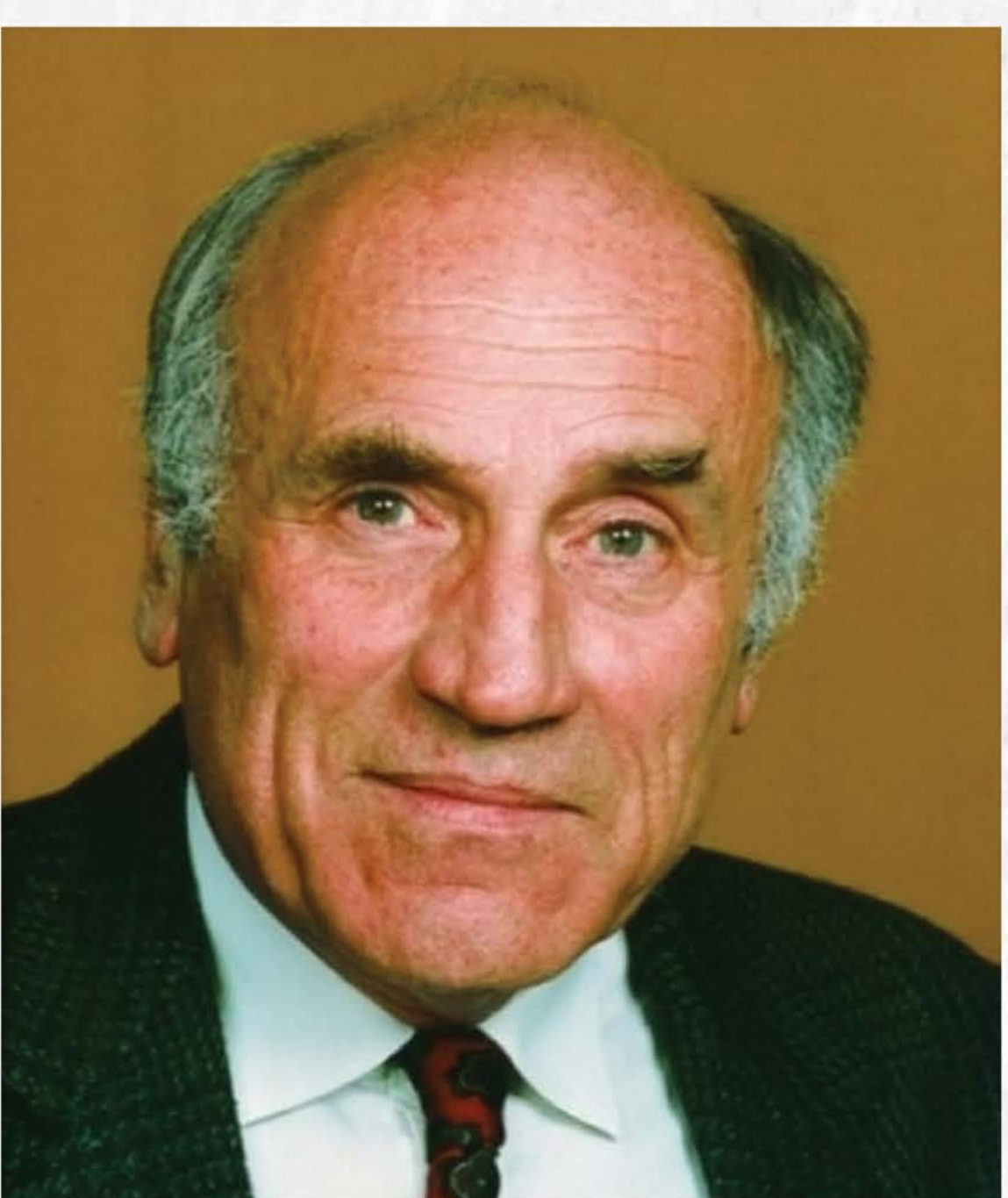
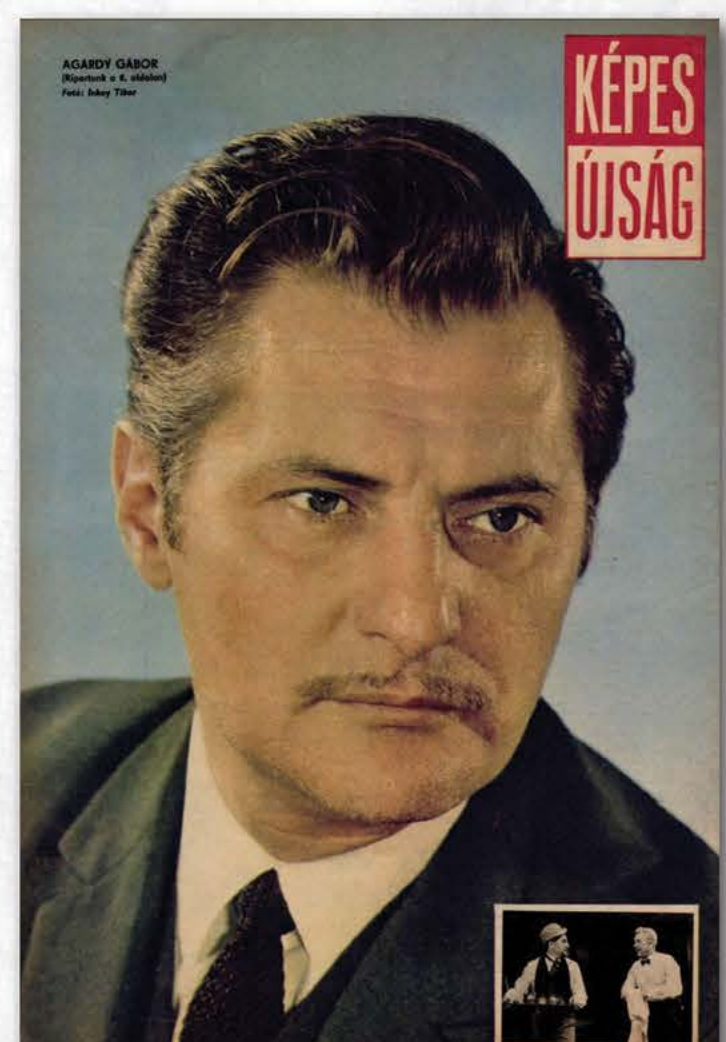
Agárdy Gábor

1922 – 2006

- Eredeti neve Gábrriel Arkalián volt, apja a Musza Dagh menekültjei közé tartozott.
- Nemzet Színésze címmel kitüntetett Kossuth- és kétszeres Jászai Mari-díjas színművész, érdemes és kiváló művész és a Nemzeti Színház örökös tagja.
- 8 esztendősen már fellépett előadásban, 15 évesen pedig már szerződést írhatott alá a helyi színházhoz.
- Játszott szindarabokban, operettekben, filmekben, hallhattuk hangjátékokban és szinkronhangként, de emellett rendezett is.
- Filmben először 1954-ben szerepelt. Olyan művekben játszott, mint a *Szegénylegények*, a *Csempészek*, az *Egy magyar nábob*, a *Kárpáthy Zoltán*, az *Egri csillagok* vagy a *Retúr*.
- Önerőből kitanulta az ikon- és portréfestést, számos kiállítása volt, munkái többek között megtalálhatók a Pannonhalmi Apátságban és a Vatikánban is.

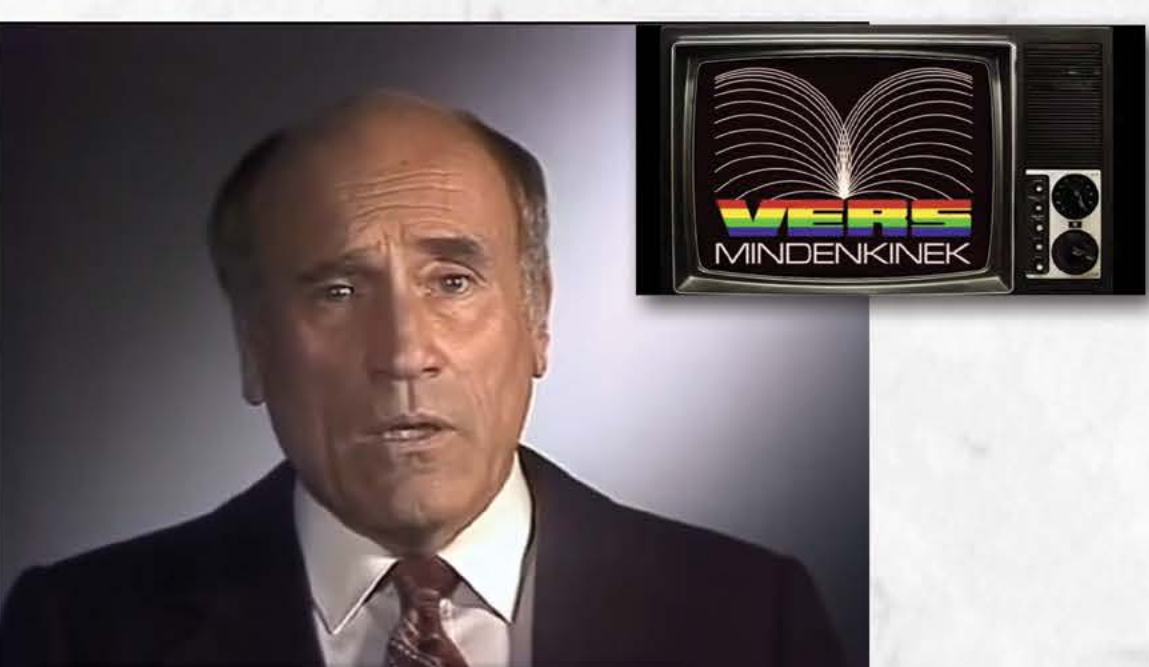
Amikor Bulgáriában forgatták az *Egri csillagok*-at, egy hirtelen jött jégeső elől egy templomba húzódott be a stáb. Agárdy elkezdte nézegetni az ikonokat, melyek teljesen rabul ejtették. Ott határozta el, hogy kipróbálja az ikonfestést.

Koncz Gáborral *A dunai hajós-ban (1975)*

Bánffy György

1927 – 2010

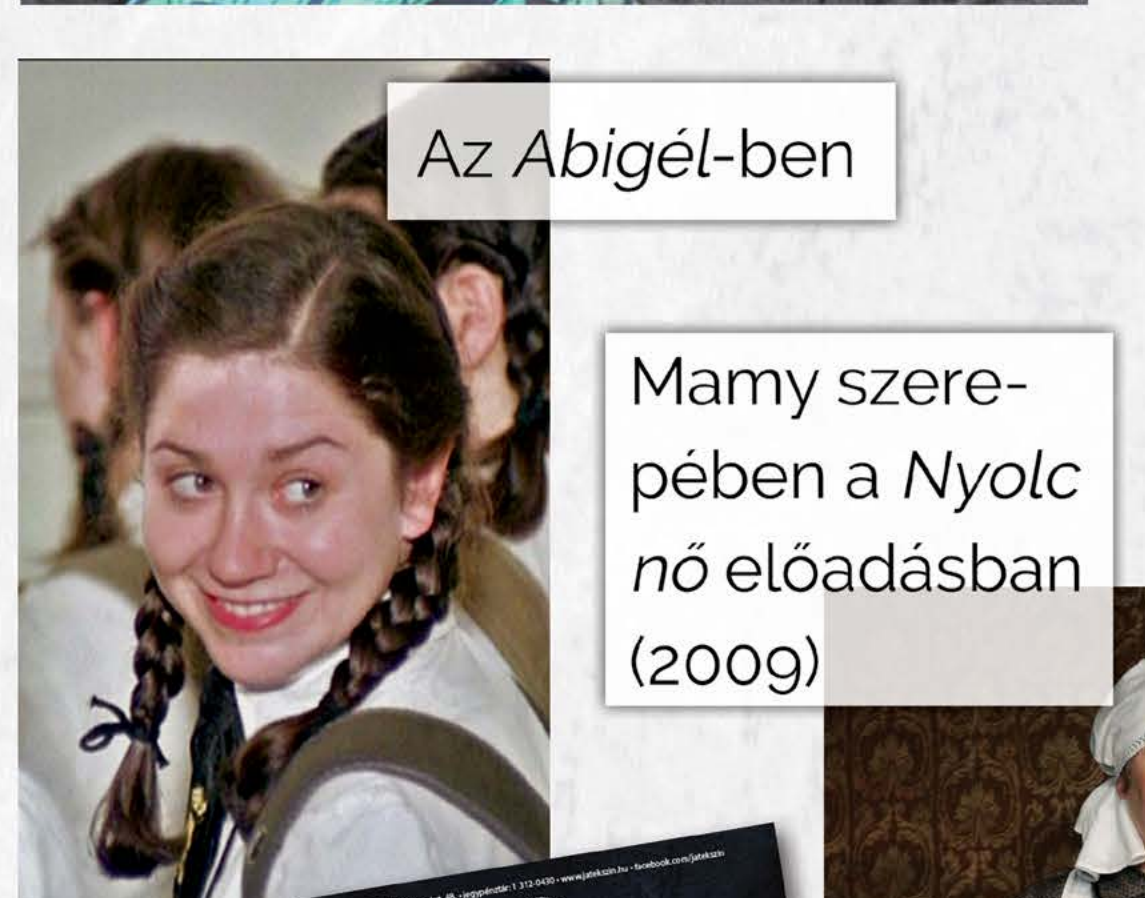
- Született Hunyadi-Buzás György, Buzáth felmenőin keresztül örmény.
- Kossuth-díjas és Jászai Mari-díjas magyar színész, érdemes és kiváló művész.
- A Színház- és Filmművészeti Főiskola elvégzése után a Nemzeti Színház, az Állami Bábszínház, majd a Fővárosi Operettszínház tagja volt. Onnan Pécsre szerződött a Nemzeti Színházhoz, majd a József Attila Színház tagja volt.
- Két alkalommal a József Attila Színházban saját darabjait rendezte, valamint egyszerre színészként is közreműködött.
- Játszott színpadon és filmekben, valamint kiváló szinkronszínész is volt.

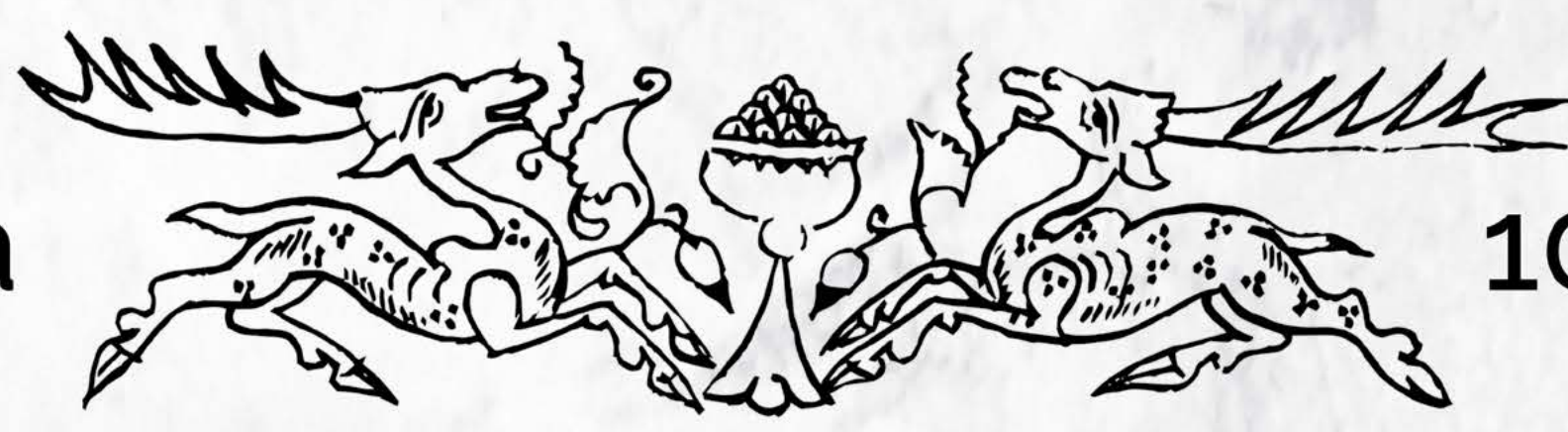
Sokszor szavalt a *Vers mindenkinek* műsorbanŐ alakította a *Linda* sorozat Dokiját

Zsurzs Kati

1955 –

- Apja Zsurzs Ágoston alezredes, nevük örmény eredetű.
- Aase-díjas magyar színésznő, szinkronszínésznő, a Halhatatlanok Társulatának örökös tagja.
- Játékfilmek, tv filmek, sorozatok, hangjátékok szereplője, folyamatosan látható színházban, rendez is.
- Saját beszédiskolát működtetett és a Gör Nagy Mária Színitanodában színészmesterséget oktatott.
- Már gyerekként szerepelt kisebb szerepekben édesanyja - Zsurzs Éva Kossuth-díjas filmrendező - filmjeiben.
- Az 1976-os *Csongor és Tünde* címszerepét játszotta, majd Kis Mari szerepében tűnt fel az *Abigél*-ben.

Az *Abigél*-benMamy szerepében a *Nyolc nő* előadásban (2009)Humoros oldalát láthatjuk Piroska szerepében *A mi kis falunk* (2017) sorozatban (a képen Schmier Zoltán és Tóth Enikő oldalán)

Szavak világa

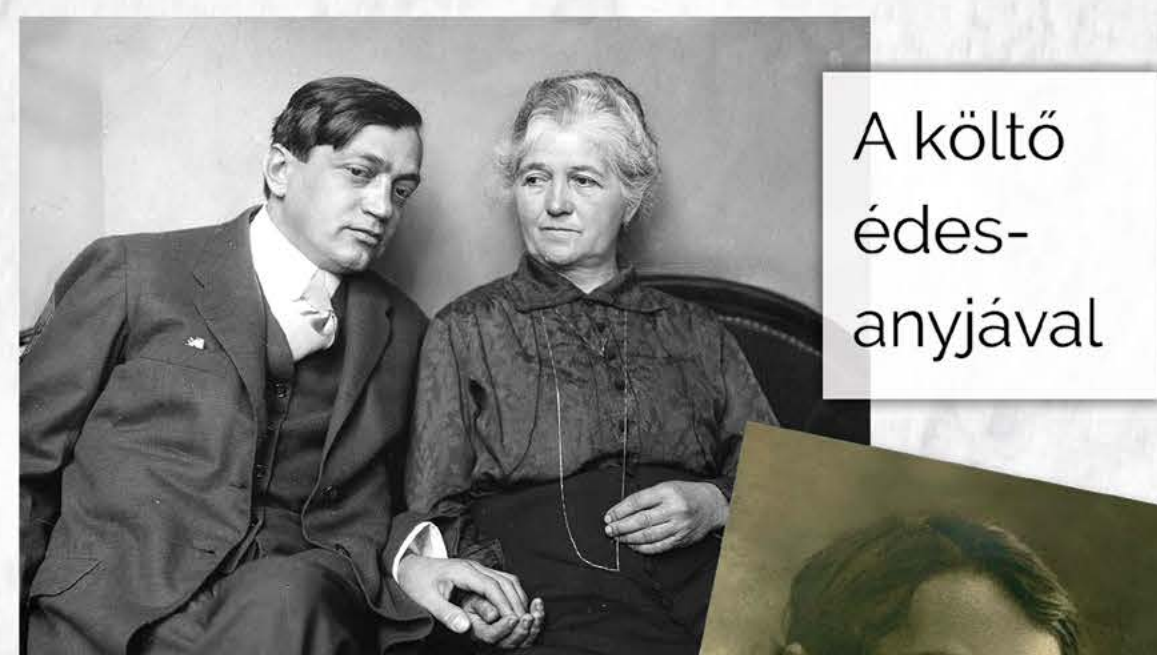
A gondolatokat szavakba önteni nemes mesterség, legyen az történelmi regény, rövid történet, rímekbe szedett kép vagy akár mesevilágban játszódó kaland. Számos örmény író és költő fejezte ki a benne kavargó gondolatokat és írta le papírra, hogy olvasói – örmények és nem örmények is – átérezhessék azokat.

Ady Endre

1877 – 1919

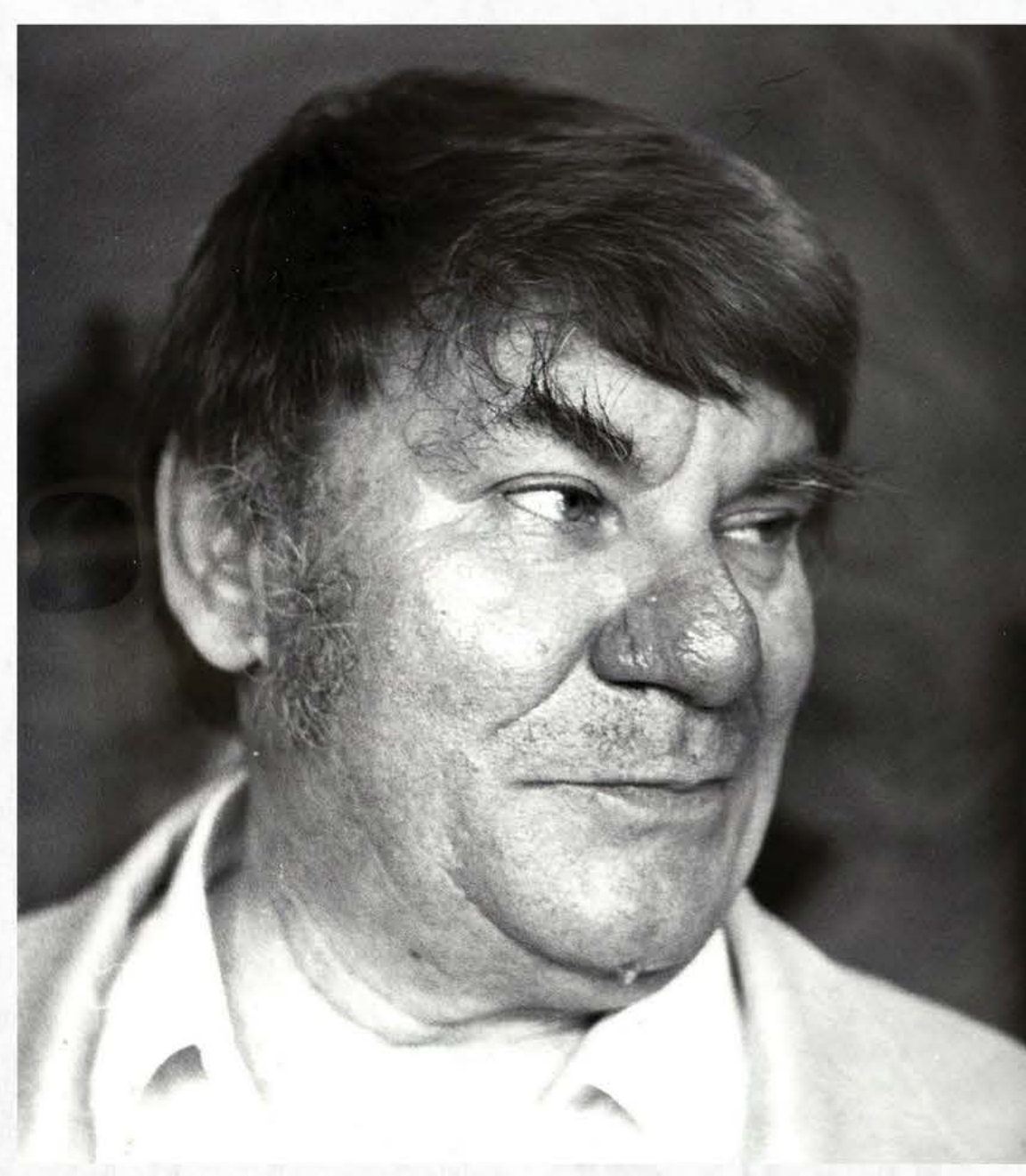
- Ady életének tudományos kutatói egyöntetűen állítják, hogy a költőnek nem voltak örmény felmenői. Amiótt mégis felkerült e gyűjteménybe a neve, mert maga Ady meg volt róla győződve, hogy részben örmény eredetű (Gáborián felmenőkkel).
- „Része lehet ebben az ösztönében talán annak a keleti vércsőpnek is, ami örmény eredetű anyja révén került ereibe.” írta „ekszztatikus alkotómódját” megmagyarázandó róla Kéri Pál 1909-ben. A szerző „megfellebbezhetetlen” tényként írja le ezt, és Ady – tekintve, hogy a sorok egy öt ünneplő külön-számban jelentek meg – biztosan olvasta. És soha nem cáfolta, nem tiltakozott ellene, valószínűleg eleve ő mondta a cikk írójának.
- Ady írásaiban többször előfordulnak örmény alakok, nevek és témák (*Az ismeretlen diák*, *Örmények Párizsban* stb.).
- Ady András Endre a huszadik század egyik legjelentősebb magyar költője. A magyar politikai újságírás egyik legnagyobb alakja. A műveltség-ről, irodalomról írt cikkei a fejlődést és a haladást sürgették. Költészetében az emberi lét minden jelentős területéről írt.

A költő édesanyjával

A fiatal költő

Ady versek, Nyugat kiadás, 1914. Lesznai Anna által tervezve.

Lászlóffy Aladár

1937 – 2009

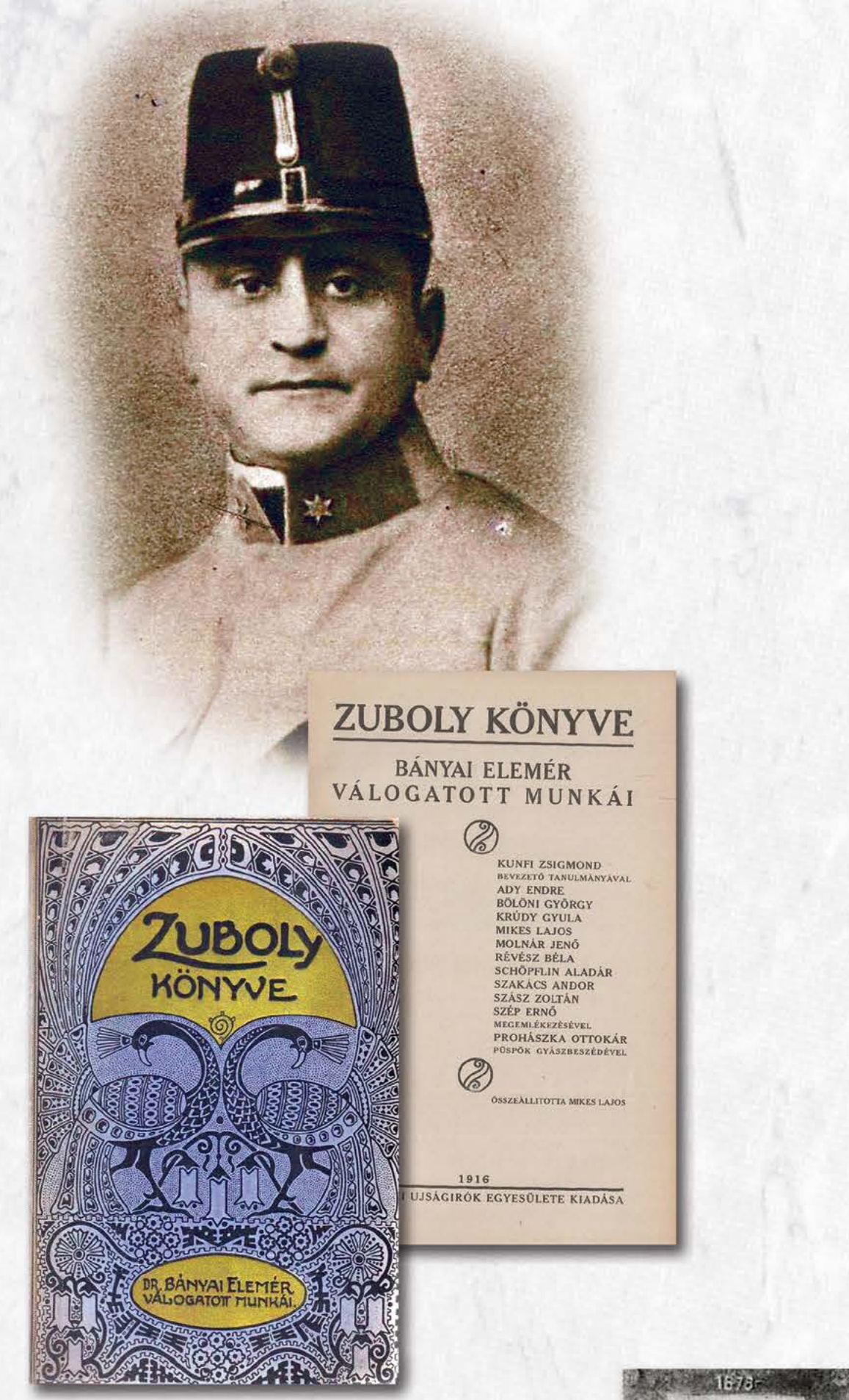
- Erdélyi örmény-magyar nemesi család leszármazottja, a család eredeti neve: Vasilian.
- Kossuth-díjas erdélyi magyar költő, író, műfordító, szerkesztő.
- A Bolyai Egyetemet 1959-ben végezte Kolozsváron, volt kiadói szerkesztő, a *Napsugár* c. gyermeklap szerkesztője, a bukaresti *Előre* tudósítója, a kolozsvári *Utunk* (ma: *Helikon*) c. irodalmi hetilap szerkesztője.
- Írt regényt, verset, esszét, irodalomtörténeti munkákat, jelentős a fordítói életműve és gyermekirodalmi munkássága is. Több mint harminc kötete jelent meg.
- Többször nyert román írószövetségi díjat, megkapta a román akadémia díját, a Graves-díjat, József Attila-díjat, 1998-ban pedig a Kossuth-díjat.
- 1954-től publikált. (Első írása voltaképpen még gyermekkorában, a *Dolgozó Nő* gyermekmellékletében látott napvilágot, 1946-ban.) Kötetei 1962-től jelentek meg.
- 1994-től meghívott előadóként a kolozsvári egyetemen kultúrtörténetet adott elő.
- Lászlóffy Csaba (József Attila-díjas magyar költő, író, műfordító, esszéista) bátyja.

Bányai Elemér

1865 – 1944

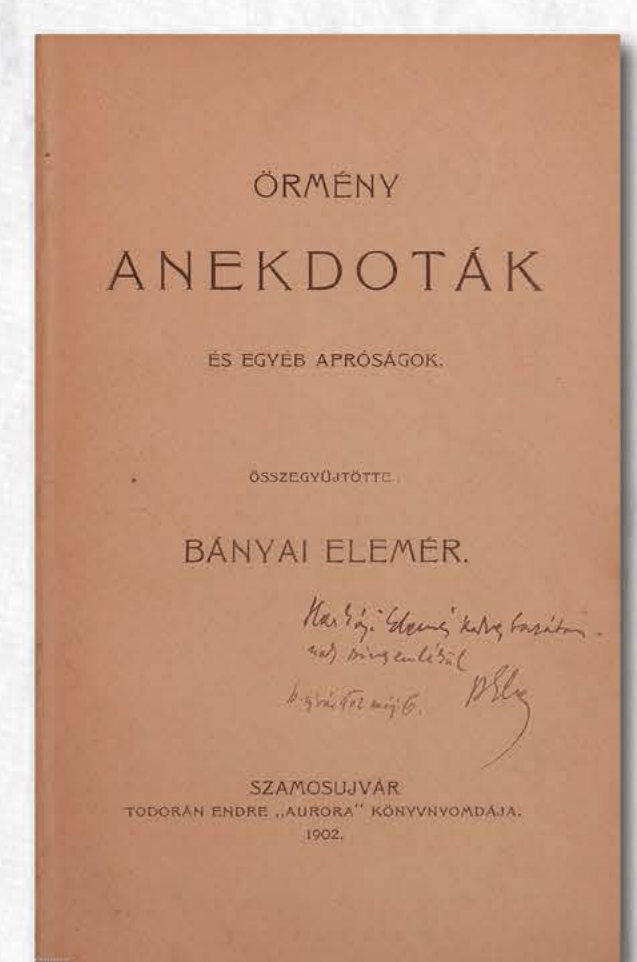
- Apai ágon örmény család fia, eredeti nevük Bajácshí.
- Újságíró, író, írói álneve: Zuboly.
- A kolozsvári egyetem magyar-francia szakos hallgatója volt. 1905-ig Kolozsvárt az *Ujság*, a *Magyar Polgár* és a *Kolozsvári Lapok* szerkesztője volt. 1904-ben Budapestre költözött, a Magyar Nemzeti Múzeum könyvtárában.
- A *Vasárnapi Újság*ba, a *Pesti Napló*ba és a *Magyar Nemzet*be írt cikkeket.
- Jelentős műve az *Örmény anekdoták I-III.* gyűjteménye.
- Az első világháborúban önkéntesként bevonult és az orosz fronton esett el.
- Ady Endre talán legigazibb barátja volt. Ady neki írta a *Négy-öt magyar összehajol*, halálhírére pedig a *Szegény Zuboly emlékére* és a *Zuboly emléktáblájára* című verseit.
- Őt tekintik a magyar-örmény irodalmi köztudat az igazi és jellegzetes örmény írónak, aki a régi idők és modern kor határán élt, gyermekként még személyesen megtapasztalhatta a hagyomány vezérelte örmény életet, ám ez az idő már egybeesik fajtája asszimilációjának végső szakaszával.

ZUBOLY KÖNYVE

BÁNYAI ELEMER VALOGATOTT MUNKAI

„Zuboly, nézz bennünket!
Te szabad hajdúságod
S halásos nagypénteked
Él tovább és lüktet
Ereinkben, valónkban
S mikép te mondtad: Jól van.”
Ady Endre:
Zuboly emléktáblájára

Tutsek Anna

1865 – 1944

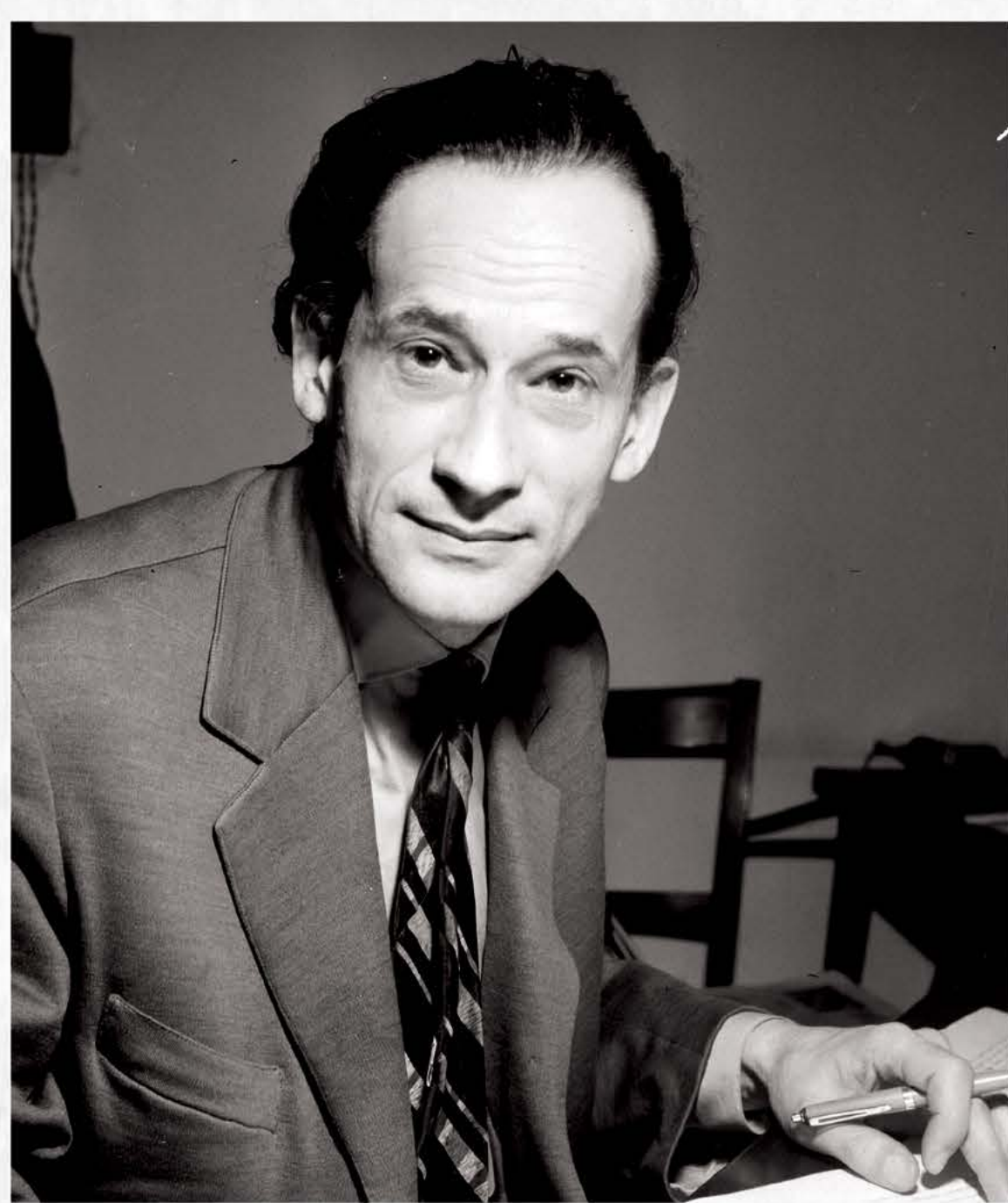
- Apai ágon örmény család. A név eredete Tutsek, Tucsigján, Cshácsghig, Chácsghján, jelentése: kereszt.
- Író, szerkesztő.
- Elszegényedett nemesi családból származott, olajgyáros nagybátyja tartotta el őket, akinek zsarnoki szeretete csupán addig tartott, amíg mindenki az ő kedve szerint cselekedett.
- Anna eleinte kiváló nevelésben részesült, de irodalom iránti érdeklődését és írói szárnypróbálgatásait egy idő után már nem nézték jó szemmel.
- Kezdetben novelláskötetekkel jelentkezett, majd ifjúsági regényeket publikált.
- Ötven éven át szerkesztette a *Magyar Leányok* című képes hetilapot ahol az olvasók hétről hétre többek között házasságra felkészítő tanácsokkal és háztartásvezetési praktikákkal gazdagodtak.
- Legsikeresebb és legtöbb kötetet át vezetett sorozata a *Cilike* történetek volt (tiz kötet), amelyek közül van, ami g kiadást ért meg.
- Számos további regényt írt (pl. *Nagymama naplója*), sorozatot is (*Évike*), de írt szindarabot és meséket is.
- Elsősorban a konzervatív polgári közönség körében volt népszerű mivel történeteiben a konzervatív magyar női eszményt fogalmazta meg. A szeretni való Cilike minden lánynak megtanította, hogyan kell „jó háziasszonynak” lenni.
- Híres lett *Katóka szakácskönyve* című receptgyűjteménye is.

Bor Ambrus

1921 – 1995

- Eredeti neve dr. Hovhannesian Zaven János, majd 1959-től Lukács János, írói álneve Bottyán János és Bor Ambrus.
- József Attila-díjas író, műfordító, publicista.
- Jogi egyetemet végzett Budapesten. 1966-tól a Magyar Könyvkiadók és Könyvterjesztők Egyesülése lapjának, a *Könyvvilágnak* főszerkesztője. 1969-től a Magvető Könyvkiadó szerkesztője majd főszerkesztője volt.
- Német fordításai nagyon jelentősek, többek között Goethe, Rilke, Musil, Grass, Lenz és Böll művei szerepelnek fordításai között.
- Ahhoz a generációhoz tartozott, amelynek legszebb éveit meghatározták a második világháború eseményei és akik életük végéig küszködtek az élményeknek a feldolgozásával és értelmezésével.
- Bor Ambrus későn indult szépíróként, de így is több, mint tucatnyi kötetet publikált. Az '56 utáni társadalmi viszonyok mindennapos megjelenési formái foglalkoztatták.

Az Európa kiadó felkérésére lefordítja Goethe levélregényét

Dávid Csaba

1943 – 2014

- Apai ágon az örmény Dávid család leszármazottja.
- Író, műfordító, újságíró. Írt önéletrajzt, történelmi regényt, verseket is. Számos fordítása jelent meg.
- Huszonkét évesen Lengyelországba költözött, a Varsói Egyetem lengyel szakos hallgatója volt, később szinkrontolmács.
- 1974-ben hazajött és a Pannónia Filmstúdióban lett dramaturg.
- 1999 és 2004 között az Erdélyi Örmény Gyökerek Kulturális Egyesület folyóiratának, az *Erdélyi Örmény Gyökerek Füzete*-nek főszerkesztője, számos írása jelent meg a lapszámokban.
- Szerkesztője volt nagyszerű, azóta is működő havi magazinnak, az *IPM*-nek (de számtalan írása és még regénye is jelent meg a hasábkon), és főszerkesztője volt a fiataloknak szóló tudományos, ismeretterjesztő lapnak, az *ALFA* magazinnak.
- Édesapja Dávid Antal Iván író, az erdélyi irodalom meghatározó alakja.

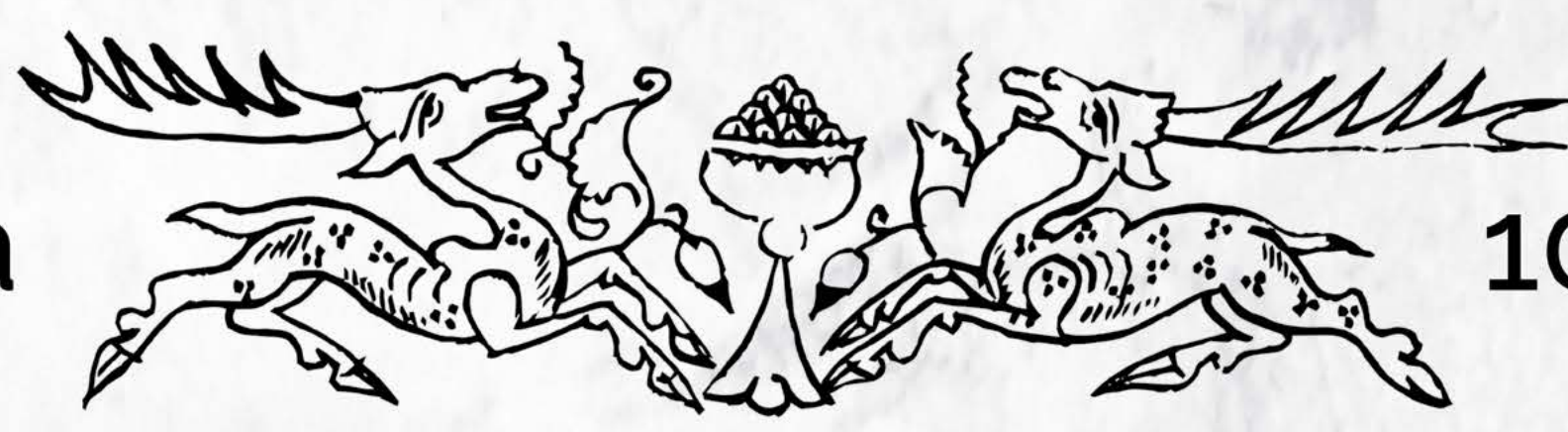
Dávid Csaba Füzete-be írt cikkeiből szerkesztett kötet

Az Európa kiadó felkérésére lefordítja Goethe levélregényét

Ady Endre költőtársával, Emőd Tamással és Nagy Mihály újságíróval, az asztalon a Nyugat című folyóirat első száma

Képzőművészek

Az örménység tagjai között számos neves képzőművészt találunk. Festők, grafikusok, szobrászok alkottak nívós műveket és érintették meg a nézők lelkét a természet, szépség és a harmónia iránt.

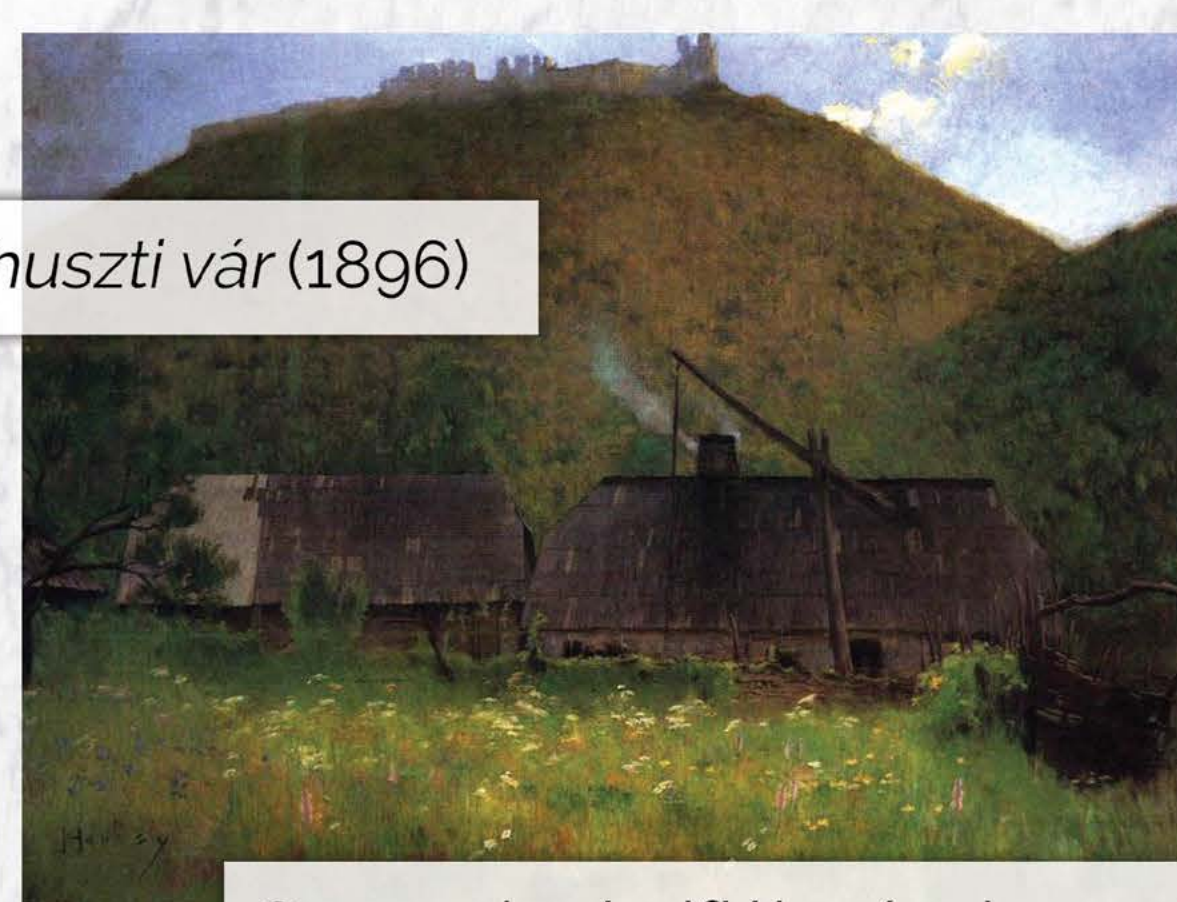
Hollósy Simon

1857 – 1918

- Nagypapja, Korbuly Karácsony, gróf Teleki Sándornak volt a marhakereskedője.
- Festő, a Nagybányai festőiskola megalapítója.
- Az apának, Korbuly Simonnak divatüzlete és kocsmája volt Máramaroszigeten, vagyos ember volt, gyerekeit kiváló nevelésben részesítette.
- Képzőművészeti tanulmányait Székely Bertalannal kezdte Budapesten, majd 1878-tól a müncheni festőakadémián folytatta.
- 1886-ban magániskolát nyitott Münchenben, maga köré gyűjtve az életszerűbb ábrázolásra törekvő fiatalokat, köztük Csontváry Kosztka Tivadart is. Tanítványai rajongtak érte.
- Amikor *A huszti vár* megfestésére hazahívták, növendékeivel együtt jött Nagybányára, majd pár ilyen út után megalakult a művésztelep.
- Életképeket festett parasztokról, cigányokról, katonákról, ihlette a hazai táj és hazánk nagy történelmi eseményei. A művészet, lényegének a természet bemutatását vallotta.
- A magyar naturalizmus és realizmus egyik legjelentősebb képviselője volt.
- Számos képét őrzi a Magyar Nemzeti Galéria.

Hollósy

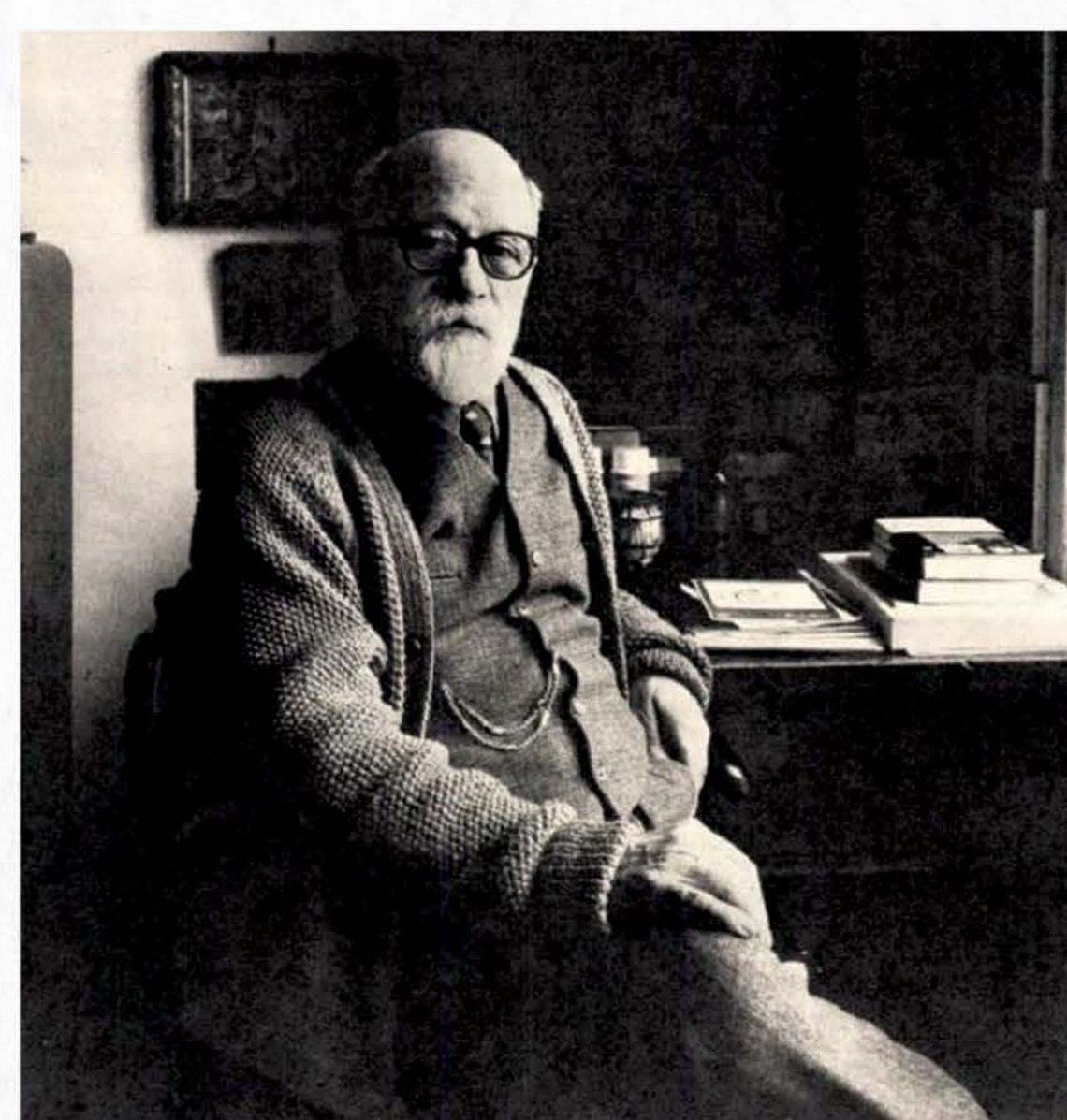
„Mindenki művészebbnek, jelentékenyebbnek érezte magát hatása idején, az ő fényétől fényleni látszott, az ő pezsdítő erejétől forrott” – írta róla a nagybányai művésztelep történetírója, Réti István.

A huszti vár (1896)

Gyermek- és ifjúkorának meghatározó élménye volt a máramarosi táj. Amikor szülővárosától megbízást kapott *A huszti vár* megfestésére, azonnal elfogadta a felkérést

Tengerihántás (1885)

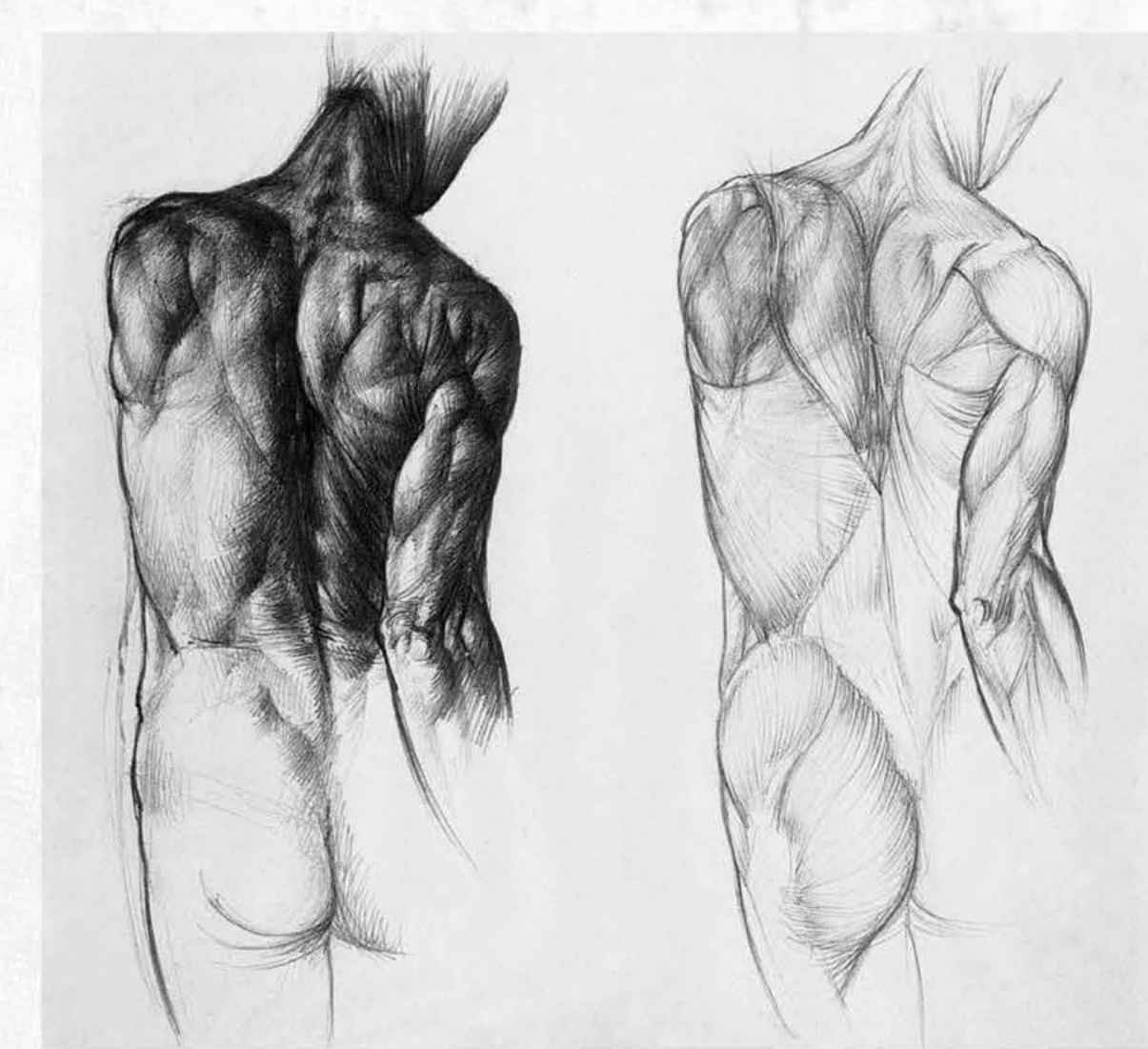

Barcsay Jenő

1900 – 1988

- Anyai ágon örmény, anyja Capdebo Irén.
- Kossuth-díjas festő, a huszadik századi magyar művészet élvonalbeli alkotója.
- A Magyar Képzőművészeti Főiskolára járt, ahol Vaszary János és Rudnay Gyula növendéke lett.
- 1945-től a Főiskolán művészpédagógusként növendékeit a művészeti anatómia és szemléleti látszattan alapos ismeretébe vezette be.
- "Művészeti anatómia" és "Ember és drapéria" című könyveit számos országban ma is orvosi és művészeti tankönyvként használják.
- 1925-től kiállító művész. Munkáit az Ernst Múzeumban, a Tamás Galériában, a Nemzeti Szalonban mutatta be, és 1929-ben, majd 1964-ben szerepelt a Velencei Biennálén.

Barcsay

Szentendre (1929)

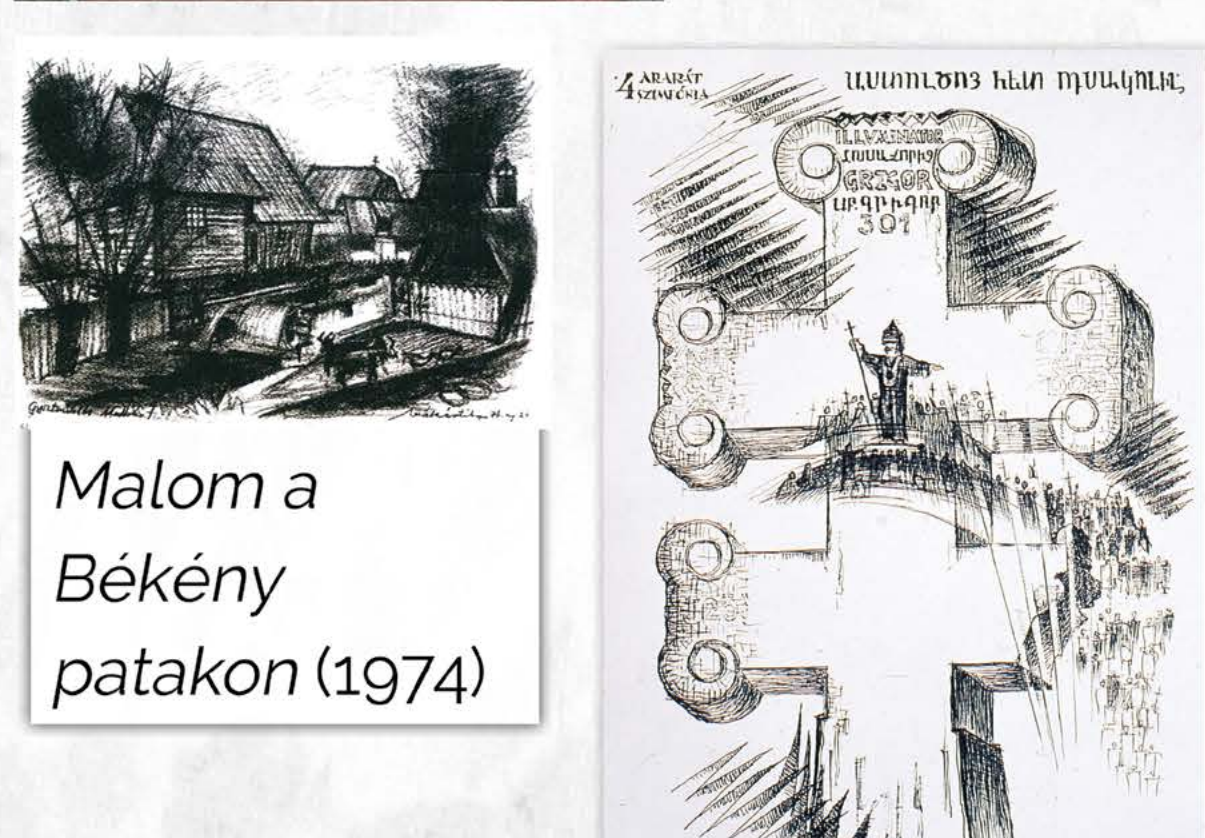
dr. Vákár Tibor

1908 – 2002

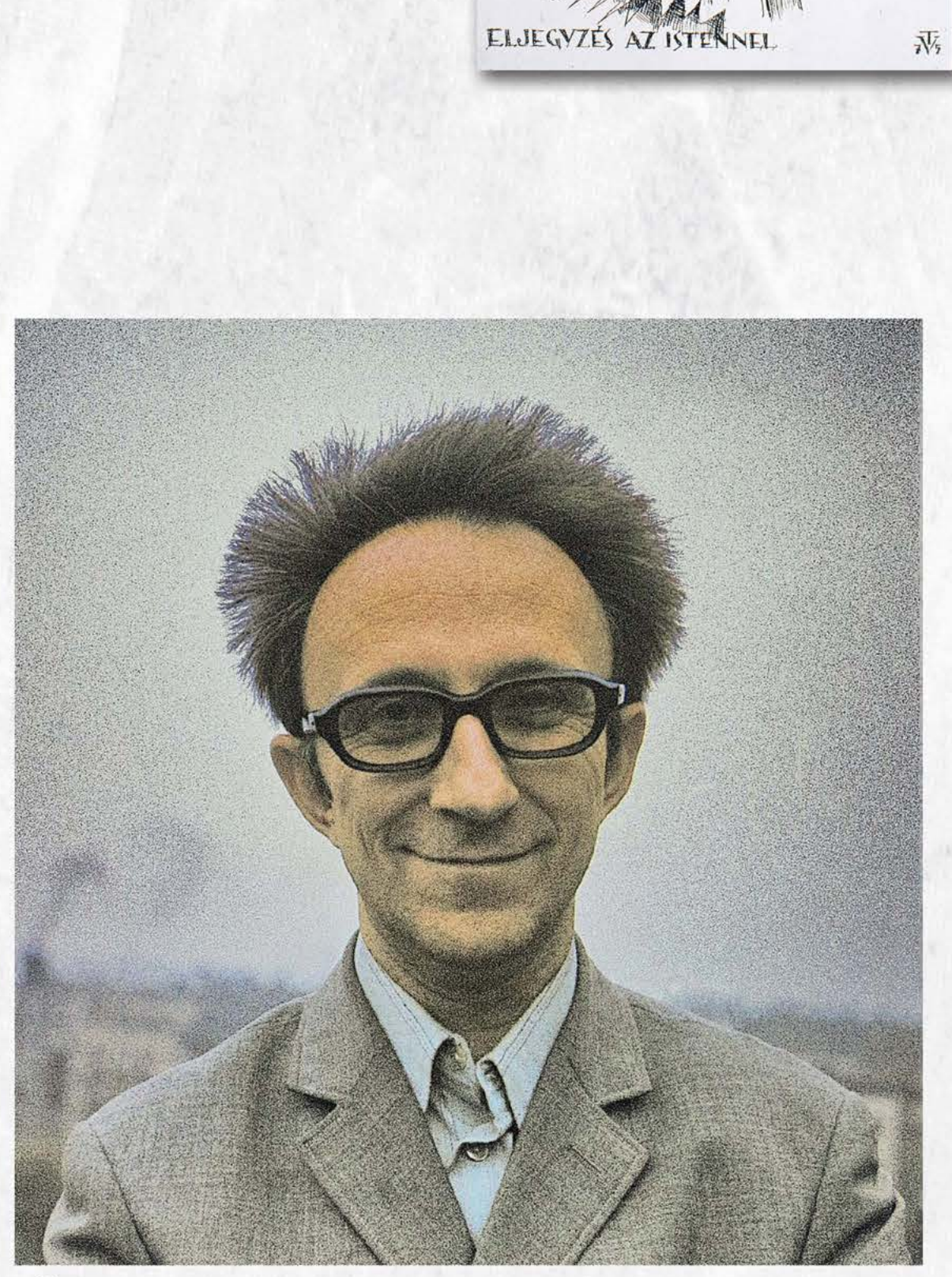
- Nevének eredete: vacharrogh - kereskedő.
- Ybl-díjas építész és műemlékrestaurátor, grafikus.
- Építészmenőki tanulmányai mellett a Képzőművészeti Főiskola növendéke is volt.
- Nagyszabású építészeti, városrendezési és műemlékhelyreállítási tervei mellett festményekkel és rajzokkal jelentkező kiállításokon: Budapesten a Műcsarnokban, a Nemzeti Szalonban és a Fővárosi Képtárban valamint párizsi és müncheni galériákban.
- 1958-tól a Budapest fővárosi HKI műemléki osztályának csoportvezetője lett. Feladata többek között a Nagy-Budapest területén lévő műemléki épületek tervezése és helyreállítása volt.
- Az Erdélyi Örmény Gyökerek Kulturális Egyesület Gyergyószentmiklósi örmény templom c. grafikáját választotta logó emblemának.

A Lotz Károly féle mozaik címer a Siklónál, melyet Vákár Tibor mentett meg (1950)

ARARÁT Szimfónia grafikasorozat egyik eleme (1977)

Gross Arnold

1929 – 2015

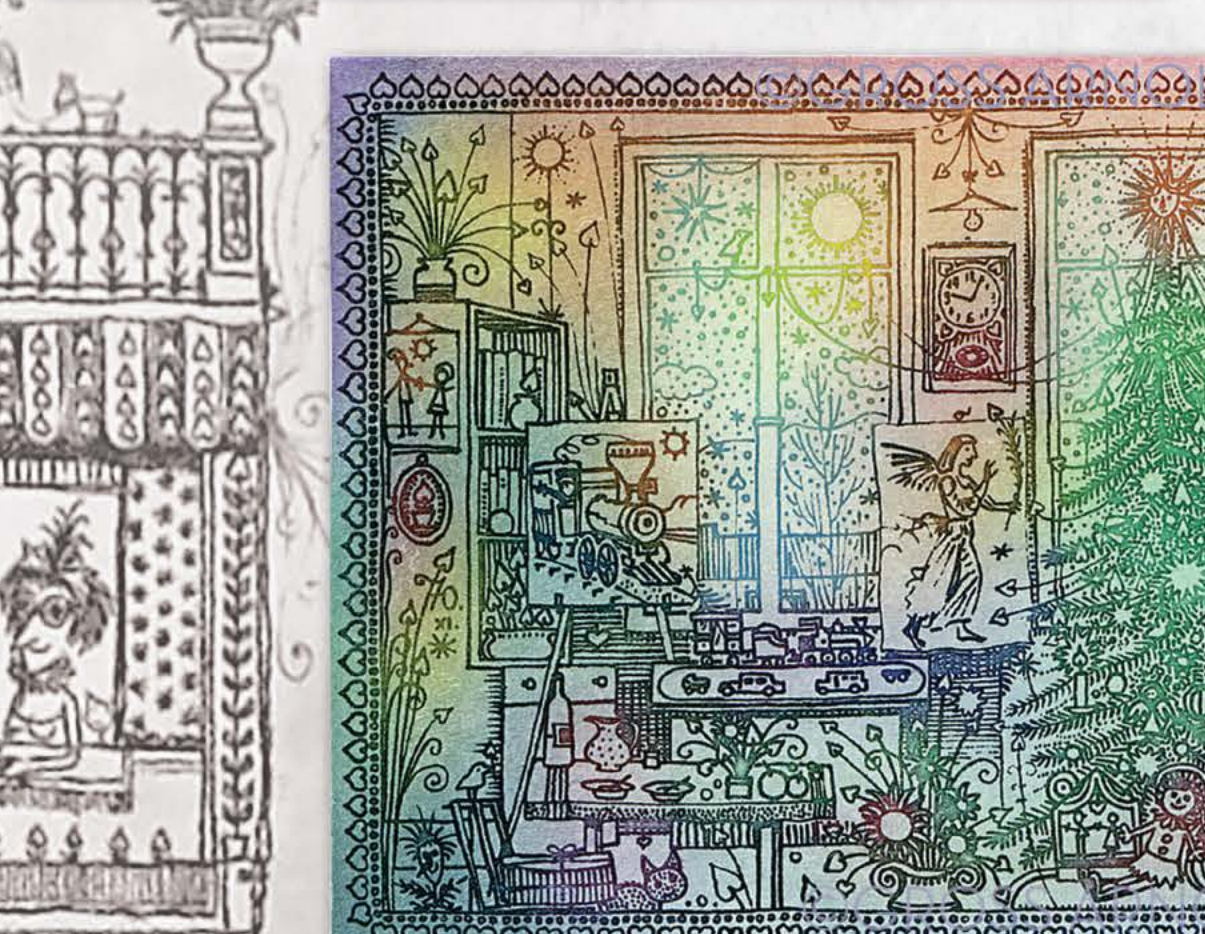
- Anyai ágon örmény (Kovrig család).
- Grafikus, színes, részletgazdag rézkarcai egyedi technikával készültek.
- Képeiben mesevilág jelenik meg, ahol mindig süt a nap, ahol centiméternyi felület sem marad szabadon, s a tájakat, városképeket benépesítő számtalan kis emberke és tárgy az élet teljességét nyújtja. Képein ő maga, a művész és álmodozó is megjelenik.
- Számos kiállítása volt Budapesten, Erdélyben, Európa több nagyvárosában, valamint az USA-ban és Japánban.
- Kossuth-díjas (1995), Munkácsy-díjas (1967), Erdemes művész (1997) és Nemzet Művésze (2014).

Amsterdam

Az öröm ünnepe (1964)

Kis karácsony

Gross Arnold: Emlékek kertje (1971)

Szervátiusz Tibor

1930 – 2018

- Anyai ágon örmény, anyja Lukács Ilona.
- Kossuth-díjas szobrász, a Nemzet művésze.
- Főiskolai tanulmányai mellett igazi iskolája édesapja, Szervátiusz Jenő műterme volt, ahol apa és fia sok éven át egymás mellett dolgozott.
- 1957-ben faragta a kolozsvári Szent Mihály-templom Pietáját, majd érdeklődése a fémek felé fordult, de dolgozott kőben és égetett fában is.
- 1967-ben Szamosújvárra tervezte első jelentős köztéri szobrát, a táncoló-libegő női alakokból álló szökőkútját.
- Farkaskára készült el 1971–72-ben apjával közös alkotása, a Tamási Áron-síremlék. Közös munkájuk az 1978-ban fölavatott pápai Jókai-emlékmű is.

Feszület

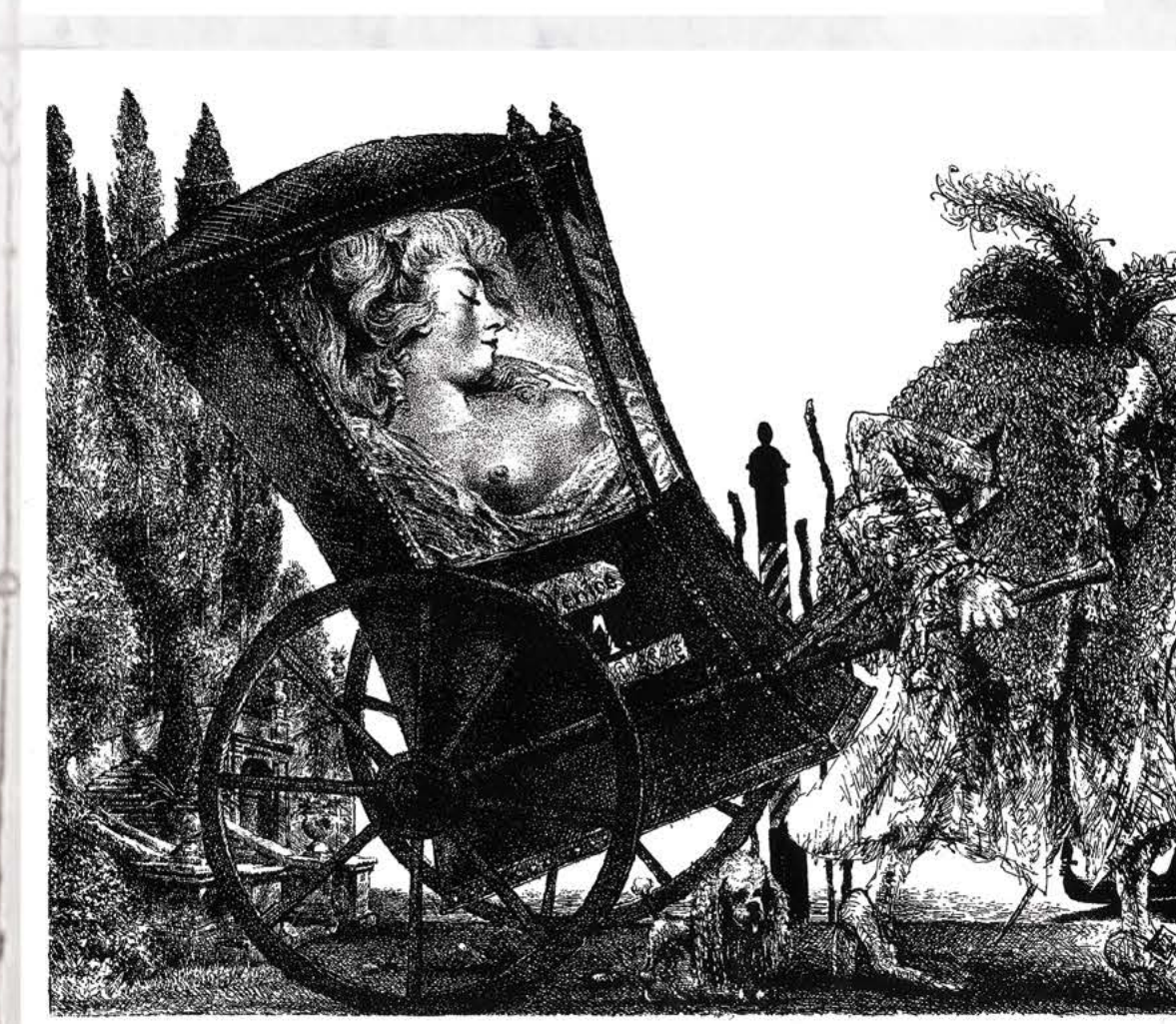
Tüzes trónon (1968–1970)

Gyulai Líviusz

1937 – 2021

- Édesanyja a sepsiszéki örmény Fekete Róza.
- A magyar rajzművészet kiválósága, grafikus, könyv-illusztrátor. Ironizáló archaizáló tollrajzokat, linómetszeteket, litográfiákat és rézkarokat készített.
- Weöres Sándor *Psychéjének* illusztrálásával robbant be a kulturális köztudatba 1972-ben.
- Illusztrációkat készített Villon, E.T.A Hoffman, Molière, Cervantes, Shakespeare, Balsac, valamint Csokonai Vitéz Mihály, Weöres Sándor, Babits Mihály, Krúdy Gyula, Szerb Antal műveire.
- Animációs filmeket is készített (*Delfina*, *Új lakók*, *Jómadarak* – 13 részes TV sorozat). Népszerű volt *Tinti kalandjai* című tv-sorozata.
- Kossuth-díjas (2004), Munkácsy-díjas (1973), Erdemes művész (1989), Nemzet Művésze (2014).
- Az Uffizi-képtár linómetszetet vásárolt tőle gyűjteményébe.

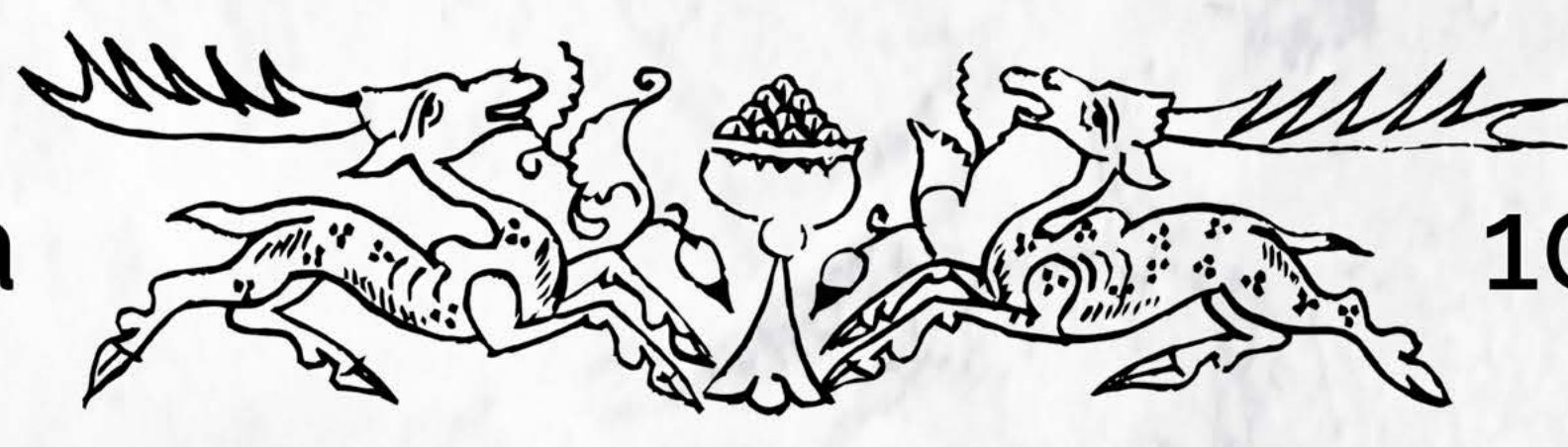

Az öreg Casanova (1990)

Robinson (1991)

Világok álmodói

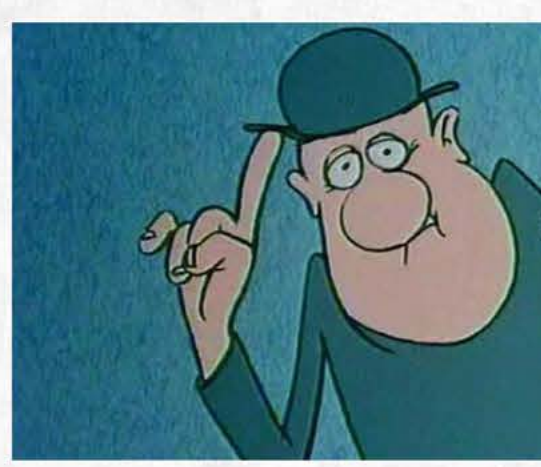
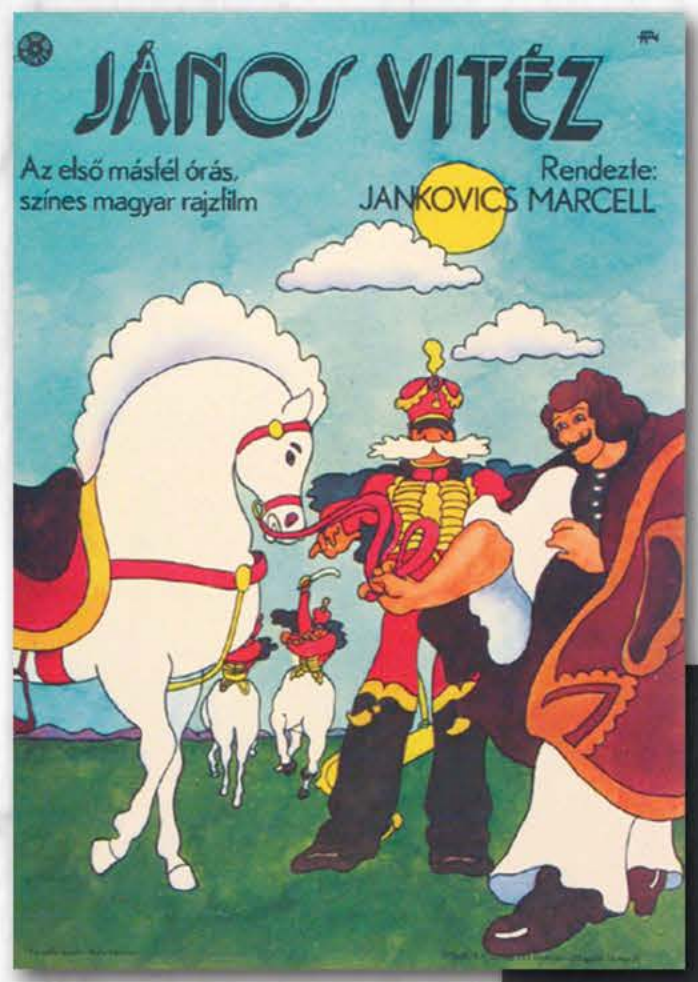
Ezen a tablón olyan elismert örmény származású emberek láthatók, akik meg akarták mutatni a világnak a bennük kialakult világot, és létrehozták azt. Legyen az érzések átadása tánc- koreográfiában, bemutatása rajzfilmen, színpadon vagy hangjátékokon keresztül, vagy egy-egy téma körbejárása fotókon, mindenképpen kiemelkedőt alkottak.

Jankovics Marcell

1941 – 2021

- Családjának magyarörmény kapcsolata a fölmenők harmadik generációjáig vezethető vissza; nagyanyja Duha Mária az erdélyi Mezőbándról származott.
- Rajzfilmd rendező, illusztrátor, művelődéstörténész, a néprajz és népművészet jelképrendszerének föltárója (mely témában számos művet írt).
- Pályafutását 1960-ban a Pannónia Rajzfilmstúdióban kezdte, majd öt év után önálló filmrendezőként működött. 1981-től az Iparművészeti Egyetemen animációt tanított.
- A népművészet iránti érdeklődése a *János vitéz* című filmje (1973) elkészülte során támadt föl, mely alkotása egyébként az első magyar egész estés rajzfilm lett. A *Fehérlófia* (1980) már teljes egészében az ősi népmesei elemekből ihletődött. Ugyanez a vonzódás és elemző átélés tükröződött a *Magyar népmesék* és *Mondák a magyar történelemből* című művein.
- Olyan műveket is köszönhetünk neki, mint az *Ember tragédiája* rajzfilmes feldolgozása, a *Toldi* rajzfilm és rajzfilm-sorozat, *Gusztáv*, *Mézga Aladár különös kalandjai* sorozat vagy a *Sisyphus* rövidfilm, amit 1974-ben Oscar-díjra jelöltek.
- 1994-ben a Magyar Művészeti Akadémia tagja lett.

Gusztáv

(balról) Horváth József operatőr, László Endre rendező és Erdei Klári bemondó (Fortepan, 1954)

László Endre

1900 – 1987

- A család a Páskuj (Paskujan) nevet viselte. László Endre festményeit Páskuj néven szignálta.
- Író, dramaturg, rajzfilm- és rádiós rendező, sci-fi-író, festőművész.
- Érettségi után a Nemzeti Zenedében muzikusnak, a Képzőművészeti Főiskolán festőnek tanult. Csók István tanítványaként szerzett festőművészi diplomát.
- Először a Magyar Filmrodánál készített rajz- és reklámfilmeket, majd átkerült a Magyar Rádióhoz, ahol kezdetben zenei munkatársként, később rendezőként kapott feladatokat.
- Gyermekműsorokat és hangjátékokat írt és rendezett. Népszerű rendezései, ifjúsági sorozatai voltak a *Kiváncsiak Klubja*, a *Csinn-Bumm cirkusz*, a *Mikrobi*, a *Csill-Csala csodái* és a *Sziriusz kapitány*, amelyet 12 éven át, 1977-1989 között sugározott a rádió (a befejező részeket már nem érthette meg, azokat jegyzetei alapján írta meg Eröss Ágota).
- A rádiósorozat nyomán készült ifjúsági regények első kötete 1981-ben, a sci-fi íróként debütáló szerző 80 éves korában jelent meg, *Jóholdat, Sziriusz kapitány!* címmel.
- Rábízták az első magyar rádiós szappanopera, a *Szabó család* rendezését és 28 éven át, 1987-ben bekövetkezett haláláig igazgatta Szabóék sorsát.
- Hangjátékaiból színdarabot is írt, amit segített rendezni is különböző színpadokon.

"Szeretettel ajánlom e könyvet Csákányi László barátomnak, Sziriusz kapitány nagyszerű megszemélyesítőjének" írta a *Sziriusz kapitány és Corinta* ajánlásában.

A László Endre által rendezett hangjátékból később rajzfilmsorozat is készült

Novák "Tata" Ferenc

1931 –

- Örménységét nagyanyjától Batrin Johánkától számtítja (eredetileg Dzerig), nagyszülei Szamosújváron éltek, ahol ő a nyarait töltötte.
- A Nemzet Művésze címmel kitüntetett, Kossuth- díjas és Erkel Ferenc-díjas magyar koreográfus, rendező, etnográfus, érdemes művész.
- Az amszterdami Nemzetközi Táncszínház koreográfus-rendezője és a Szegedi Nemzetközi Néptáncfesztivál művészeti vezetője volt.
- A magyar néptánciskola és a folklór sajátos színházi megjelenítésének egyik megteremtője volt.
- A Bihari János Táncegyüttes egyik megalapítója.
- Koreográfiai munkái között találhatjuk az *István, a király* rockoperát is.
- 1983-tól a Honvéd Együttes művészeti igazgatója. Művei a Honvéd Táncszínház számára több nemzetközi sikert hoztak, a *Lúdas Matyi* énekes táncjátékot a Holland Táncszínház is műsorára tűzte.

A Szegedi Szabadtéri Játékok előadásának rendezése közben (1980-as évek)

A Bölcsőtől a koporsóig műsor TV felvételén 1967-ben

Korniss Péter

1937 –

- Kolozsvárott született, az örmény Simay (Simávon) család leszármazottja.
- Nemzet Művésze címmel kitüntetett, Kossuth-díjas és Pulitzer-emlékdíjas fotográfus, fotóriporter.
- Dokumentarista fotográfusnak vallja magát, bejárta gyakorlatilag az egész Kárpát-medencét. Az 1960-as évek végén a hagyományos paraszti kultúrát bemutatja, és Erdély eltűnőben lévő világáról közölt képeivel lett ismert fotóművésszé. Számtalanszor fotózta az anyaországban és a Felvidéken, valamint Bukovinában és Moldvában a még élő, fellelhető népszokásokat, azokat az embereket, akik még használták régebbi népviseletüket.
- Képei megjelentek a *National Geographic*, a *GEO Magazin*, a *Time* és a *Forbes* magazinokban.
- Több évtizedig a *Nők Lapja* fotóriportere és képszerkesztője volt, majd a *Színház* című szaklap képszerkesztője, emellett a Színház- és Filmművészeti Egyetemen tanít.
- Több, fotográfusával kapcsolatos tévéműsort készített.
- A Magyar Fotóművészek Szövetsége tagja, 1977 és 1980 között a *World Press Photo* zsűrijében volt, majd 1983-tól ennek nemzetközi tanácsadó testületének tagja.
- Számos kiállítása volt és több könyvet is készített.

„Az ember fejében a kép készen van. Kell legyen víziója, ha nincs víziója, nem tudja megnyomni a gombot abban a pillanatban – szóval, ez nem rögtönzés.”

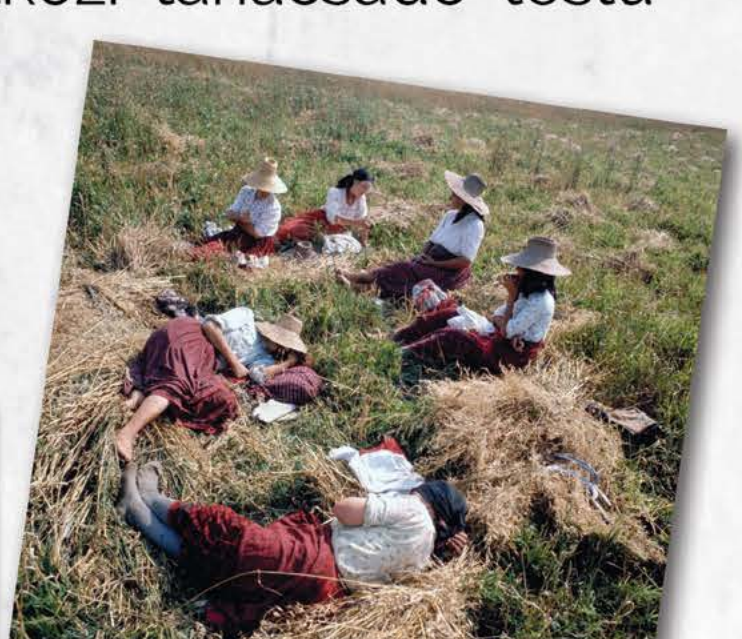

Férj, feleség és fiuk a tisztaszobában (1997)

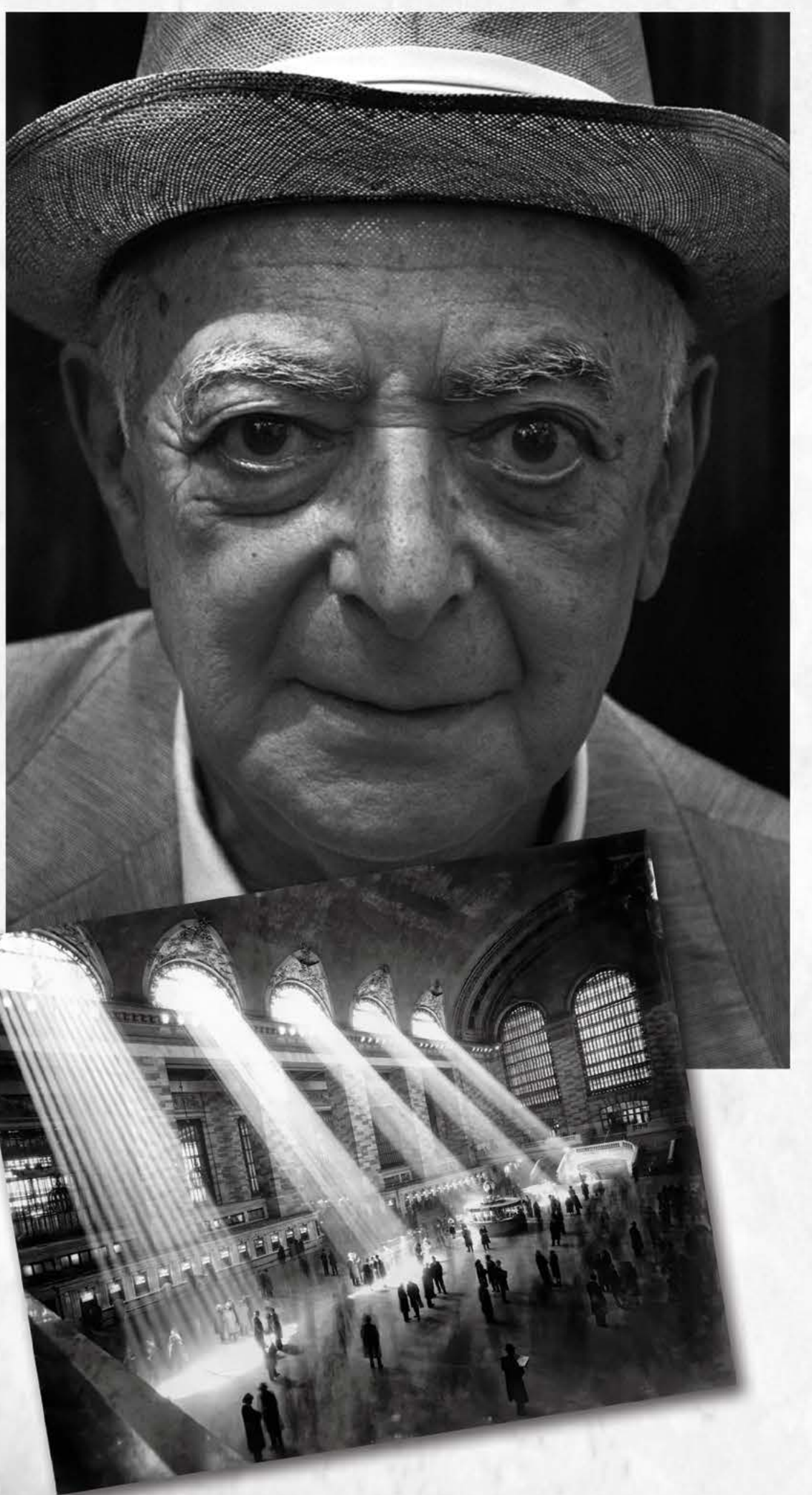
Anyja és bubája (1973)

Almát majszoló kislány (1973)

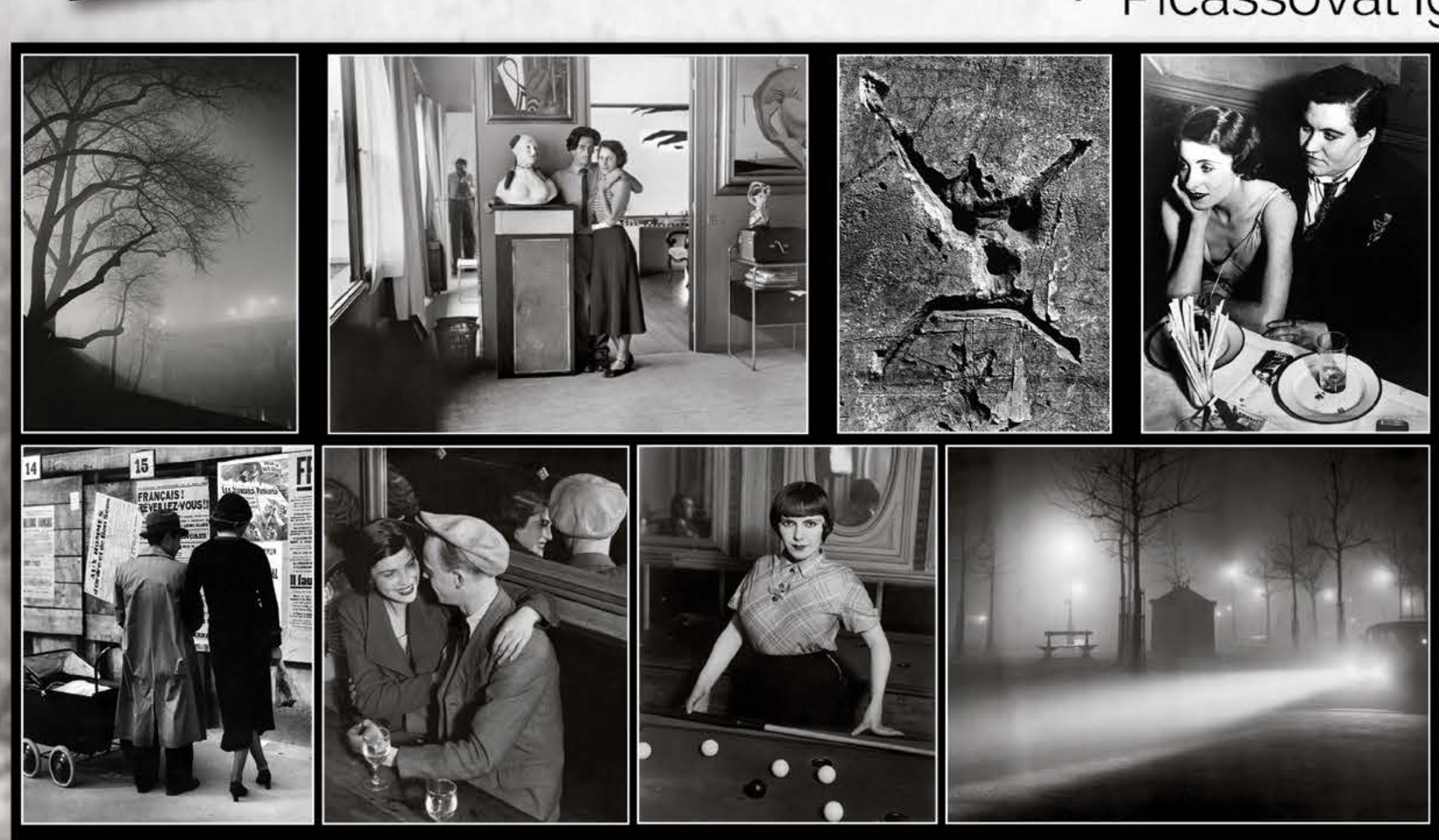
Pihenő asszonyok a búzában (1974)

Brassai, Halász Gyula

1899 – 1984

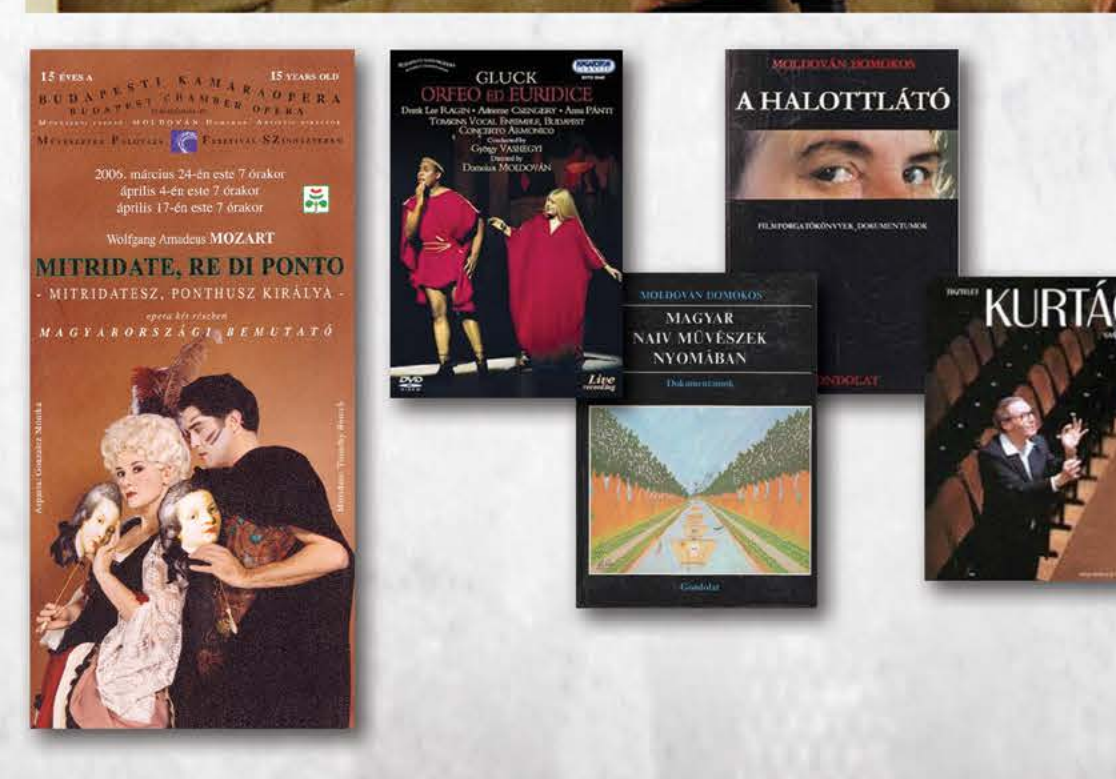
- Anyja Verzár Margit erdélyi örmény család sarja volt.
- Fotó- és filmművész, festő, író.
- A Brassai felvett név (mivel brassói születésű).
- A budapesti Képzőművészeti Akadémia diákja lett, ahol rajtot és szobrászatot tanult.
- Párizsba költözött, ahol festésből, karikatúrák készítéséből és újságírásból élt meg.
- A fotózásra kezdetben újságcikkeihez volt szüksége, de rövid időn belül több lett pusztán illusztrációnál.
- Megismerkedett André Kertésszel, aki fotográfiai mentora lett.
- 1933-ban jelent meg első albuma *Paris de nuit* (*Éjszakai Párizs*) címmel, ami azonnal híressé tette.
- A felső tízezer, valamint az értelmiség és a művészvilág tagjairól is készültek fotói, pl. Salvador Dali, Pablo Picasso vagy Henri Matisse portréi. Barátja Henry Miller „Párizs szemének” nevezte őt.
- Piccóval igen közeli barátságba került, két könyve is megjelent a világhíres művészről.
- Utolsó évtizedeiben felhagyott a fényképezéssel és szobrokat készített kőből és bronzból, freskót festett.

Moldován Domokos

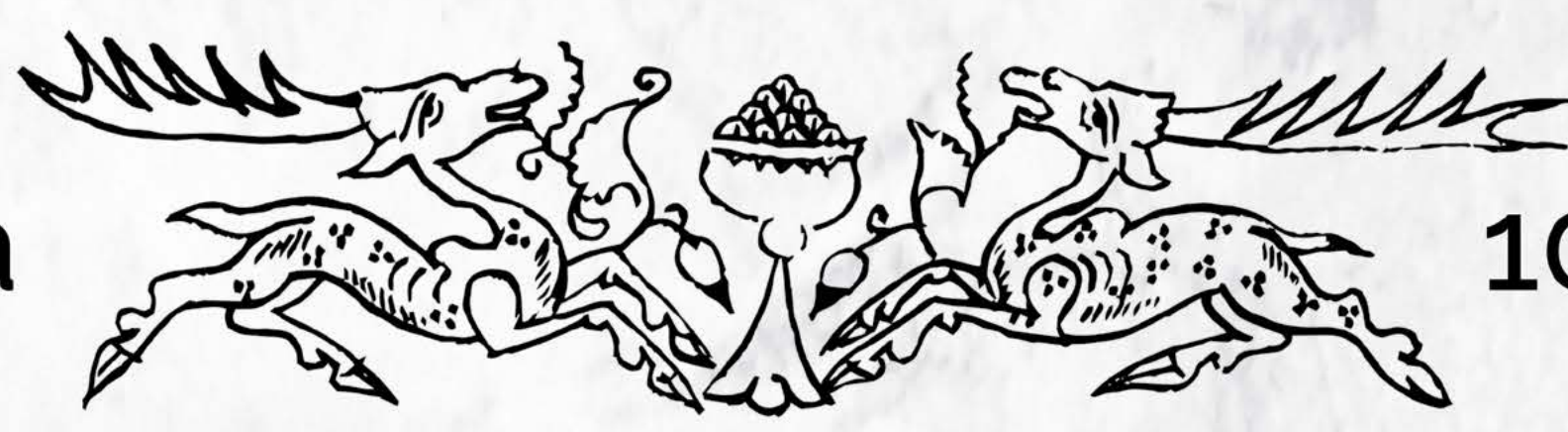
1943 – 2021

- Apai ágon örmény eredetű, a családnév azt jelenti, hogy Moldovai, Moldovából jött.
- Nádasy Kálmán-díjas opera- és filmrendező, író, etnográfus.
- Az ELTE Bölcsészettudományi Kar néprajz szakán végzett, amatőrfilmes, népzene gyűjtéssel foglalkozott, néprajzi dokumentumfilmeket forgatott.
- Elvégezte a Színház- és Filmművészeti Egyetemet.
- 16 színházi előadást rendezett, többnyire operákat.
- Az *Örmény legenda* című, a kaukázusi nép kereszténnyé válásának történetét feldolgozó táncantájtáját 2001-ben állította színpadra.
- Megalapította a kecskeméti Magyar Naiv Művészek Múzeumát.

Les Escaliers de Montmartre (A Montmartre lépcsői) Brassai fotója

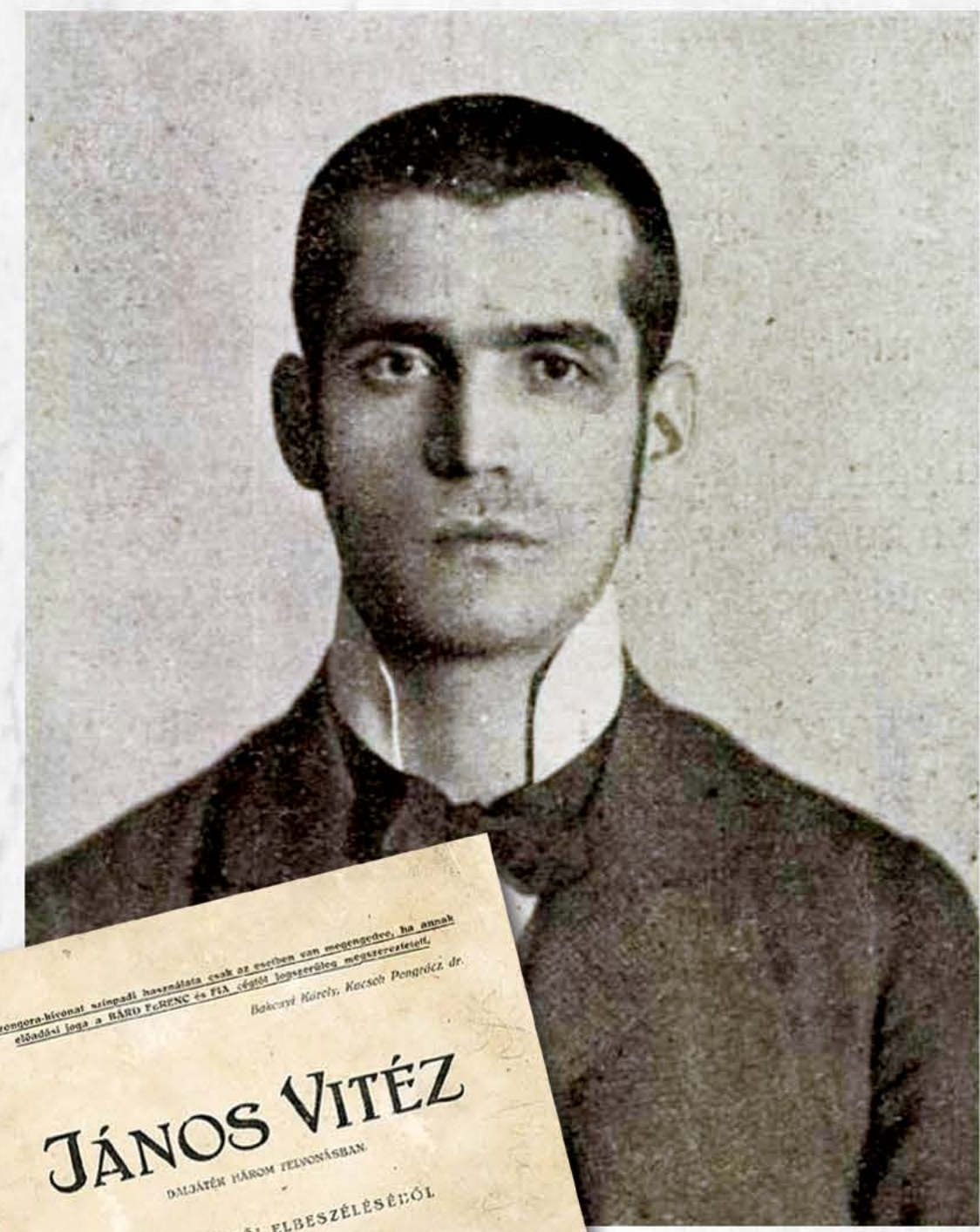
Dallamok szárnyán

A hangok és dallamok világa számos örményt meghihletett, hangsorokba rendezve, megkomponálva vagy előadva azokat. Legyen az hangszeren előadott dallam, vagy elénekelt szerep, mindegyikre találunk híres örmény példát.

dr. Kacsóh Pongrác

1873 – 1923

- Teljes neve Dr. Marossélyei Kacsóh Pongrác. Anyai ágon örmény, édesanyja neve Lukács Róza.
- Bölcsész, fizika doktora, mindemellett zeneszerző, zenepedagógus és főreáliskolai igazgató-tanár.
- Summa cum laude minősítéssel végzett fizika szakon.
- Zenei tanulmányait Kolozsváron, Farkas Ödönnél, a Konzervatórium igazgatójánál végezte, majd Budapestre költözött, ahol érdeklődése egyre inkább a zene felé fordult, később komponálni kezdett, elmélyedt a zeneelmélet tudományában.
- 1904-ben Bakonyi Károly felkérésére komponálta *János vitéz* című dalművét, amelynek bemutatójára 1904. november 18-án került sor a Király Színházban.
- 1912-től Budapest székesfőváros zenei szakelőadójaként, a közép- és felsőfokú zenetanfolyamok főigazgatójaként tevékenykedett.
- Éveken át vezette a Székesfővárosi Énekkart. Az Országos Dalosszövetség igazgatója, és az Országos Zenészsövetség elnöke volt.
- Írt kísérőzenéket színpadi művekhez (pl. *Liliom, Fehér felhő*), és dalműveket (*János vitéz, Csipkerózsika, Rákóczi, Mary-Anne, Dorottyá*).

Singhoffer Vilma mint Kukorica Jancsi a *János vitéz* daljátékban (1905. március 20., Arad)

Hollósy Kornélia

1827 – 1890

- Apja: Korbuly Bogdán, anyja: Csaszus Anna. 1848 után magyarosították a nevüket Hollósy-ra.
- Operaénekes.
- 1846–1856 közötti években összesen 48 operában lépett fel 780 alkalommal, ezenkívül közel 150 hangversenyen is szerepelt.
- Erösségének főként a lírai és romantikus szerepkört tartották, de hazafias érzelmű dalokat is énekelt.
- A pesti nemzeti színháznak lett tagja: hol csakhamar a "magyar nemzet csalogányá"-nak neveztek el, rendkívüli kedves énekéért, s gyönyörű hangjáért.
- Nevéhez különböző jótékonyági akciók is fűződtek. A forradalom és szabadságharc idején évi fizetésének három százalékát felajánlotta a honvédségnek és a Nemzeti Bank létrehozására. Felleptidjainak felét mindig jótékony célra, óvoda, zeneiskola létesítésére adta.
- Tizenöt évig volt a magyar operának legelső csillaga, s 1862. július 29-én lépett föl Pesten utoljára. Erkel *Bánk-bán*-jában, Melinda szerepében, ami után még egy országos vidéki körutat tartott visszavonulása előtt.
- Színpadi ruháit szegényebb színésznőknek ajándékozta, pompás himzett jelmezeit egyházi ruhákká alakította át.

„Az ünneplott művésznő hangja teljében vált meg a pályától, melynek ma már minden fénye és dicsősége elhalványul azon erkölcsi érdem mellett, hogy női önértetét a sokakra nézve o'y végzetessé lett színpadi élet örvényei sem szédítheték meg.” (Armenia 1887)

A *Bánk bán* első Melindájaként, 1861

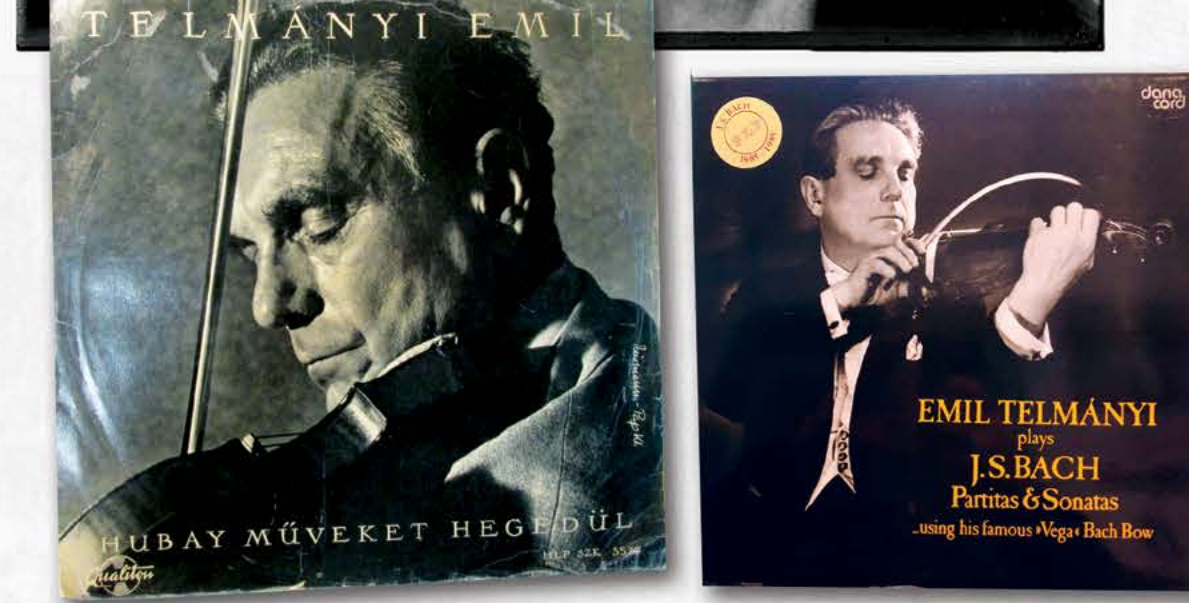

Utolsó fellépése, Melindaként, 1862

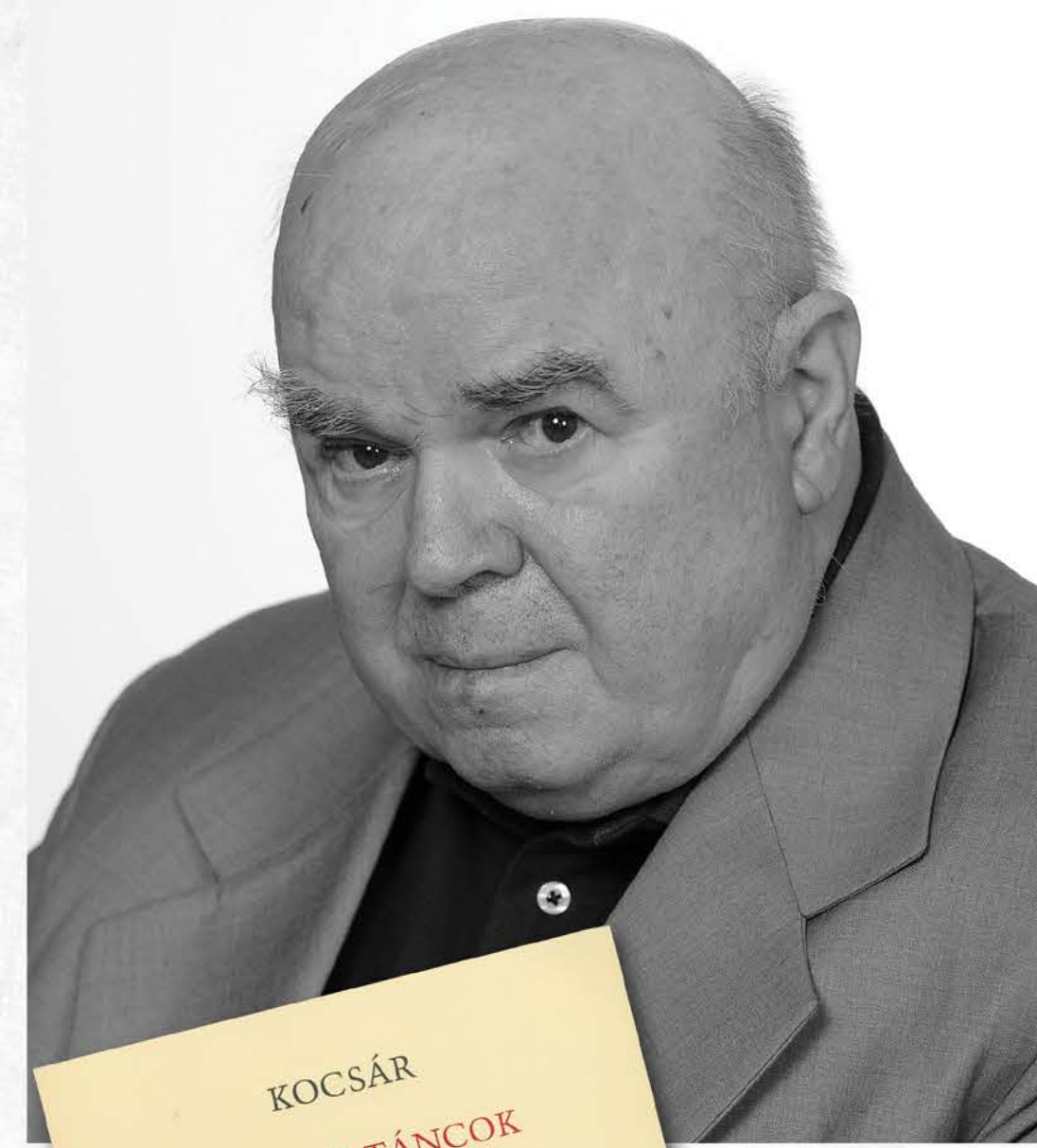
Telmányi Emil

1892 – 1988

- A rétháti Kóvér család leszármazottja.
- A modern hegedűművészet kimagasló képviselője.
- A budapesti Zeneakadémián szerzett diplomát Hubay Jenő (hegedű), Koessler János (zeneszerzés) és Herzfeld Viktor (kamarazene) tanítványaként.
- Berlinben kezdte hegedűművészi pályafutását; hamarosan már Amerika- és Európa-szerte ismert koncertező művész és kamarazenei vezető, majd karmesterként is felépített, s az árhusi konzervatórium tanára volt. Koppenhágában élt, de rendszeresen visszajárt felépíteni Magyarországra.
- 1949-ben Bach szólóhegedűre írott műveinek korhű tolmácsolása céljából ívelt vonót készített (Vega ill. Bach-vonó) Knud Vestergaard dán hegedűkészítővel együttműködve. Egy különleges mechanizmus segítségével a vonóval mind a négy húrt egyszerre lehet megszólaltatni.

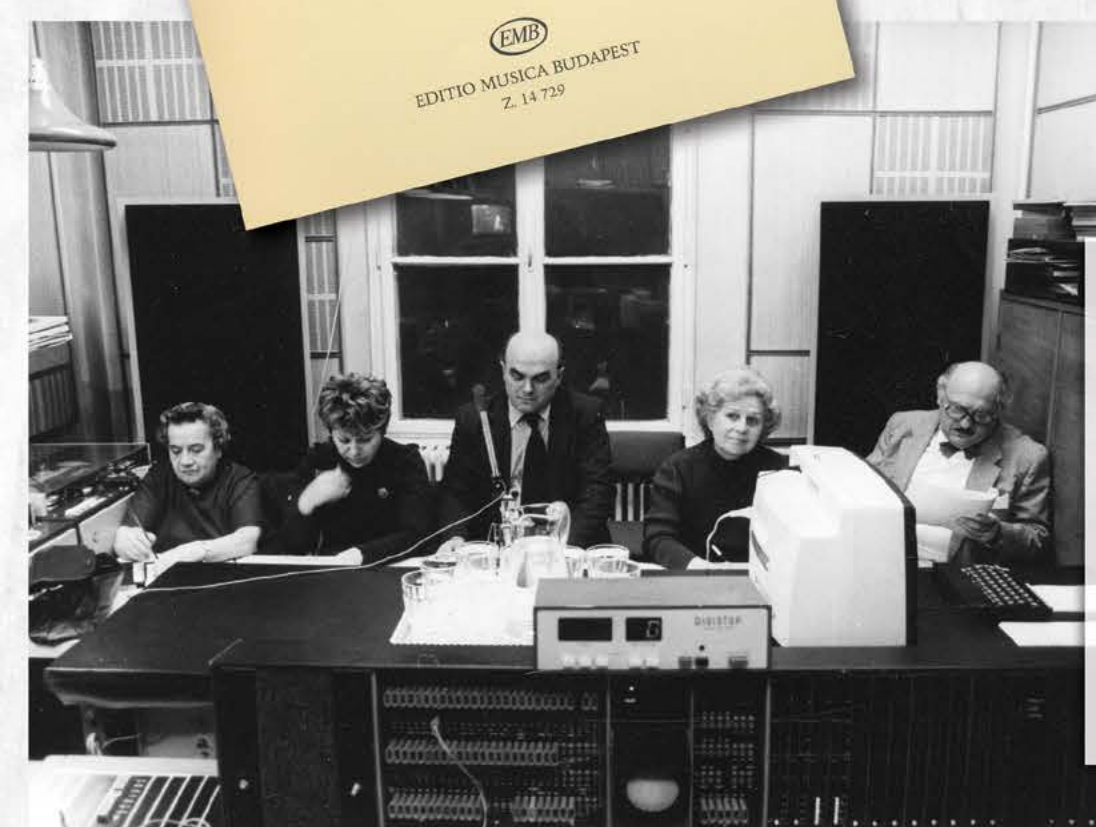
Telmányi Emil 1936-ban.

Kocsár Miklós

1933 – 2019

- Örmény-magyar nemesi családból származik (eredetileg Kocharian).
- Nemzet Művésze címmel kitüntetett, Kossuth-díjas és kétszeres Erkel Ferenc-díjas magyar zeneszerző, érdemes művész.
- Zeneszerzés tanulmányait 1954 és 1959 között Budapesten végezte a Liszt Ferenc Zeneművészeti Főiskolán, Farkas Ferenc irányításával.
- Életműve szorosan kötődik a költészethez, számos művét írta magyar költők verseire (Weöres Sándor, Juhász Gyula, Nagy László, Csanádi Imre, Kányádi Sándor stb.) Zeneszerzői munkássága a kamarazeneből és elsősorban a fúvós zenéből indult ki.
- 1988-ban tagja lett a Magyar Zeneművészeti Társaságnak, 1992-ben egyik alapító tagja volt a Magyar Művészeti Akadémiának.

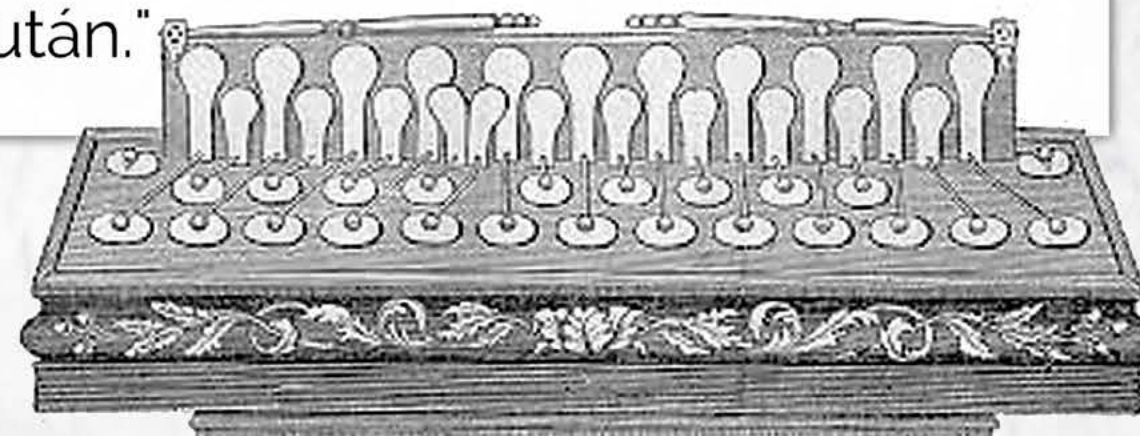
A Magyar Rádiós stúdiója, *Nyílik a rózsza* című műsor. Vörös Sári nátaénekes, Kalmár Magda operaénekes, Kocsár Miklós zeneszerző, a *Népzenei rovat* vezetője, Gencsy Sári operaénekes és Boros Lajos

Cyryll Demian

1772 – 1849

- Szamosújvári örmény család leszármazottja.
- Két fiával, Karl-lal és Guidóval orgona- és zongorakészítőként kereste kenyerét Bécsben.
- 1829. május 6-án Cyryll és fiai egy új hangszert mutattak be a hatóságoknak szabadalmaztatás céljából - a harmonikát.
- Harmonikáján egyszerre lehetett játszani jobb és bal kézzel, ebben eltért a korábbi kromatikus kézi szájharmonikáktól, és elég kicsi és könnyű volt ahhoz, hogy az utazók magukkal vigyék.

A beadott szabadalom szövege: "Kínézete lényegében egy kis dobozból áll, amelyre fémlemezok nádszálak és fújtatók vannak rögzítve, úgy, hogy könnyen hordozható legyen, így az országba utazó látogatók értékelni fogják a hangszert. Lehetőség van menetelésre, áriákat, dallamokat, még egy zeneamatortól is, kevés gyakorlattal, és 3, 4, 5 stb. hangok legkedvesebb és legkellemesebb akkordjait játssza le oktatás után."

Manon szerepében a *Manon Lescaut*-ban Szegeden.

Moldován Stefánia

1929 – 2012

- Apai ágon örmény eredetű, a családnév azt jelenti, hogy Moldovai, Moldovából jött.
- Liszt Ferenc-díjas opera-énekesnő (drámai szoprán).
- Pályáját az Operaház énekkarában kezdte. 1954-ben Mimi (Puccini: *Bohémélet*) szerepében debütált a Szegedi Nemzeti Színházban, ahol 1954–1961 között tag volt. 1961–2012 között az Operaház magánénekes volt.
- Elsősorban Verdi-hősnők megformálásával ért el kiemelkedő sikereket, de repertoárján szerepeltek a Mozart- és Puccini-operák vezető szoprán szerepei is.
- Rendszeresen fellépett a nemzetközi hangverseny- és operaszínpadokon.
- Szólistaként Budapesten töltött 25 esztendeje 26 szerep, konkrétan 566 előadását jelentette az Opera kötetlékében. Összesen 48 műben lépett fel.
- Világhírességekkel énekelt együtt, többek között José Carreras-szal a *Don Carlos*-ban.
- Számos lemezfelvétel közreműködője volt.
- Örményországban fellépve lenyűgözte a világhírű zeneszerzőt, Aram Hacsaturjánt, aki neki ajánlotta három koncertáriját.

Az örmény közönség is kiborbanóan lelkes: amikor egy fellépésén elmondja, hogy ő is örmény, kiürül a terem - aztán pár perc múlva újra megtelik - a nézők csak elszaladtak konyákat, süteményt hozni neki...

Andante sostenuto

KOCSÁR Miklós